

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING
BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLIJENO. 15.05.2016			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3	29-1363/16		

Broj: 03-23.1-16-6/16
Sarajevo, 09.05.2016.god.

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Ekonomski trendovi – Godišnji izvještaj 2015. godine, dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH (DEP) je pripremila dokument pod nazivom Ekonomski trendovi – Godišnji 2015. godine. Dostavljamo navedeni materijal za informaciju.

S poštovanjem,

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2015. godina

april/travanj 2016.

Sadržaj :

I REALNI SEKTOR	6
• Ekonomski rast	6
• Maloprodaja	7
• Građevinarstvo	8
• Industrijska proizvodnja	8
• Tržište rada	12
o Zaposlenost	13
o Nezaposlenost	14
o Plate	15
o Penzije	15
II JAVNE FINANSIJE	17
• Indirektni porezi	18
• Direktni porezi	19
• Javni dug	20
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	22
• Cijene	22
• Razvoj monetarnog sektora u BiH	24
• Bankarski sektor u BiH	26
• Tržište kapitala u BiH	29
IV VANJSKI SEKTOR	31
• Platni bilans BiH	31
V DIREKTNA STRANA ULAGANJA	38
VI POSLOVNO OKRUŽENJE	41
DODATAK	44
PRILOZI	
Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH	
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH	
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS	
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge	
Tabela 5: Realni sektor po entitetima	
Tabela 6: Tržište rada	
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)	
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)	
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita	
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita	
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM	
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM	
Tabela 13: Kamatne stope na depozite	
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH	
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri	
Tabela 16: Platni bilans BiH	

SPISAK GRAFIKONA:

- Grafikon 1: Industrijska proizvodnja u BiH
- Grafikon 2: Prerađivačka industrija
- Grafikon 3: Proizvodnja i izvoz električne energije u BiH u GWH
- Grafikon 4: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije
- Grafikon 5: Anketene stope nezaposlenosti
- Grafikon 6: Doprinosi rastu ukupnog broja zaposlenih lica u BiH prema područjima djelatnosti
- Grafikon 7: Ukupni prihodi i tekući rashodi po kvartalima
- Grafikon 8: Rast i doprinos rastu neto prihoda
- Grafikon 9: Indeks potrošačkih cijena
- Grafikon 10: Doprinosi rastu pojedinih odjeljaka CPI indeksa
- Grafikon 11: Kretanje pričuvnog novca
- Grafikon 12: Nekvalitetni krediti plasirani fizičkim i pravnim osobama
- Grafikon 13: Kretanje kamatnih stopa na kredite
- Grafikon 14: Kretanje kamatnih stopa na depozite
- Grafikon 15: Ukupan promet ostvaren na SASE
- Grafikon 16: Ukupan promet ostvaren na BLSE
- Grafikon 17: Deficit tekućeg računa BiH
- Grafikon 18: Finansiranje deficita tekućeg računa BiH
- Grafikon 19: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH
- Grafikon 20: Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene u 2015. godini u nominalnim iznosima
- Grafikon 21: Doprinosi smanjenju robnog deficita od u 2015. godini po GIG klasifikaciji
- Grafikon 22: Tok SDU u svijetu
- Grafikon 23: Strana direktna ulaganja u BiH, Srbiji i Hrvatskoj
- Grafikon 24: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2013., 2014. i 2015 godini
- Grafikon 25: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama
- Grafikon 26: Registrovana SDU u BiH po djelatnostima

SPISAK TABELA:

- Tabela 1: Prosječna neto plata
- Tabela 2: Prosječna neto plata u BiH
- Tabela 3: Stope rasta prosječnih penzija u BiH
- Tabela 4: Konsolidovani budžet opšte vlade BiH
- Tabela 5: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza
- Tabela 6: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.
- Tabela 7: Kretanja svjetskih cijena hrane, nafte i gasa
- Tabela 8: Monetarni agregati u 2015. godini
- Tabela 9: Financijski rezultat za 2015. godinu
- Tabela 10: Sektorska struktura depozita
- Tabela 11: Sektorska struktura kredita
- Tabela 12: Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH prema HS klasifikaciji u 2015. godini
- Tabela 13: Stope rasta po kvartalima SDI 2015/2014 g/g
- Tabela 14: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju
- Tabela 15: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	SASE	– Sarajevska berza
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SB	– Svjetska banka
BiH	– Bosna i Hercegovina	SDU	– Strana direktna ulaganja
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EC	– Evropska komisija	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EKS	– Efektivna kamatna stopa	SVF	– Statistika vladinih finansija
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
EU	– Evropska unija	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P1	– Prva polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	P2	– Druga polovina godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1	– Prvi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K2	– Drugi kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K3	– Treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	K4	– Četvrti kvartal godine
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M0	– Rezervni novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M1	– Transakcijski novac
OR	– Obavezne rezerve	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazinovac
		mKM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	26.931	27.564	28.189	28.217	29.277*
Nominalna stopa rasta (u %)	3,3%	2,4%	2,3%	0,1%	3,8%*
Realna stopa rasta (u %)	1,9%	-0,2%	1,7%	0,4%	2,6%*
Stanovništvo (hiljade)	3.840	3.836	3.832	3.827	3.827*
BDP per capita (u KM)	7.013	7.186	7.356	7.367	7.367*
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	530	543	552	550	542
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	816	826	827	830	830
CPI (indeks potrošačkih cijena)	3,7%	2,1%	-0,1%	-0,9%	-1,0%
Konsolidirani budžet BiH** (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	42,2%	41,6%	40,5%	42,4%	41,1%
Tekući rashodi	40,5%	40,5%	38,8%	40,2%	39,9%
Štednja (Bruto operativni bilans)	1,7%	1,1%	1,7%	2,2%	1,1%
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	2,9%	3,0%	3,7%	2,4%	2,4%
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	-1,2%	-1,9%	-2,0%	-0,2%	-1,2%
Vanjski javni dug	24,7%	26,0%	26,3%	29,1%	29,7%
Novac i krediti** (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	53,5%	54,1%	57,1%	61,2%	63,7%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	51,7%	52,0%	52,1%	52,9%	52,4%
Platni bilans**					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2.483,5	-2.265,9	-1.417,3	-2.035,5	-1.588,6
U % BDP-a	-9,2%	-8,2%	-5,0%	-7,2%	-5,4%
Trgovinski bilans**					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	8.403,0	8.482,0	9.036	9.321	9.863,0
(stopa rasta u %)	11,6%	0,9%	6,5%	3,2%	5,8%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	14.637,0	14.631,0	14.489,0	15.508,0	15.280,6
(stopa rasta u %)	12,5%	0,0%	-1,0%	7,0%	-1,5%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-23,1%	-22,3%	-19,3%	-21,9%	-18,5%
Bruto devizne rezerve**					
U milionima KM	6.423,6	6.508,6	7.068,3	7.825,6	8.606,3
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,3	5,3	5,9	6,1	6,8
Servisiranje vanjskog javnog duga**					
U milionima KM	340,0	413,3	684,8	760,9	592,9
U % izvoza roba i usluga	4,0%	4,9%	7,6%	8,2%	6,0%

* Izvor: Procjena DEP-a

** Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje; Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans;

(p) Projekcije DEP-a

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektora osim sektora vlade i javnih kompanija.

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast

Ekonomski rast u 2015. godini od približno 3% na bazi dostupnih kvartalnih podataka

Rast se odvijao u uslovima značajnog baznog efekta poplava iz 2014., pada svjetskih cijena koje je dovelo do deflacije i smanjenja cijena robnog izvoza i uvoza, te povoljnijeg eksternog okruženja u odnosu na prethodnu godinu

Najveći doprinos rastu je došao iz vanjskog sektora (kroz smanjenje deficita) uz skroman porast finalne potrošnje i pad investicija

Prema dostupnim podacima kvartalnog BDP-a mjenog proizvodnim pristupom, BiH je u 2015. godini zabilježila ekonomski rast od približno 3%. Ovdje je, pored uobičajenih faktora rasta, značajnu ulogu imao bazni efekat poplava iz 2014. godine kada je na godišnjem nivou došlo do blagog pada ekonomske aktivnosti u drugom i stagnacije u trećem tromjesečju. Time je u 2014. stvorena niska osnova za rast zahvaljujući kojoj je ubrzani oporavak ekonomske aktivnosti od poplava sa kraja 2014. i u 2015. godini doveo do relativno visokog povećanja prije svega u drugom (4,5%), ali i trećem kvartalu (3,7%) 2015. godine.

Nasuprot tome, ekonomski rast od 2,2% u prvom, te 2,1% u četvrtom tromjesečju 2015. je bio znatno niži u odsustvu baznog efekta. Pored baznog efekta poplava, ovaj rast se dešavao u okolnostima nešto povoljnijeg eksternog okruženja, usporenog pada proizvodnje i izvoza električne energije, te pada svjetskih cijena koje su dovele do smanjenja potrošačkih cijena (deflacije) i cijena robnog izvoza i uvoza. Uprkos uticaju poplava, pokazatelji sa rashodovne strane mjerenja ekonomske aktivnosti teško da podržavaju ovako visok rast mjenen tzv. proizvodnim pristupom.

Povoljnije eksterno okruženje se uglavnom manifestovalo kroz blago ubrzanje ekonomskog rasta EU28 sa stope od 1,6% u 2014. na 1,9% 2015. godine uz neznatno ubrzanje u Njemačkoj kao ključnoj zemlji okruženja. Pri tome su pojedini važni trgovinski partneri izašli iz recesija i ponovo bilježe pozitivan rast. Tako su recesije u Italiji i Hrvatskoj od 0,3 i 0,4% zamjenjene realnim rastom od 0,8% i 1,6% u 2015. godini. Srbija je zaustavila još veću recesiju od 1,8% iz 2014. nakon koje je uslijedio rast od približno 0,7%. Rast u Austriji je još uvijek skroman sa stopom od 0,9% uprkos više od dvostrukog ubrzanja u odnosu na 2014. godinu. Na kraju, Slovenija nastavlja da bilježi značajan rast od 2,9% što je neznatno ispod stope iz prethodne godine.

Ipak, čini se da BiH nije imala mnogo koristi od ovih događanja, kako po pitanju izvoza, tako i po pitanju inostranih priliva kojima se finansiraju potrošnja i investicije.

Najveći doprinos ekonomskom rastu je po svemu sudeći došao iz vanjskog sektora kroz realno smanjenje vanjskotrgovinskog deficita roba od 3,7%. Ovo je u velikoj mjeri rezultat pomenutog baznog efekta poplava koje su u prethodnoj godini ne samo značajno usporile rast izvoza, nego su ujedno i ubrzale uvoz. U isto vrijeme, doprinos domaće tražnje u 2015. godini je bio znatno skromniji uz pad investicija i slab porast finalne potrošnje.

Među značajnijim uzrocima slabe domaće tražnje su značajan pad tekućih priliva novca iz inostranstva od 7,9% (nakon značajnog povećanja od 7,8% uslijed priliva pomoći nakon poplava u prethodnoj godini), te smanjenje direktnih stranih ulaganja od 34,8% u 2015. godini.

Negativan uticaj inostranih priliva na raspoloživi dohodak je u velikoj mjeri neutralisan povećanjem broja zaposlenih i deflacijom, tako da privatna potrošnja po svemu sudeći ipak bilježi rast. Uvezeno smanjenje potrošačkih cijena (deflacija) je podstaklo realni rast plata, dok se opšti pad svjetskih cijena u manjoj mjeri odrazio na cijene bh. robnog izvoza koje su uglavnom stagnirale (neznatno smanjenje od 0,3%). Time je donekle ublažen rizik negativnog efekta smanjenja cijena na ekonomsku aktivnost i zapošljavanje u BiH.

U isto vrijeme, uticaj fiskalne politike na ekonomski rast je, kao i prethodnih godina, po svemu sudeći bio dosta skroman obzirom na slab rast javnih prihoda u 2015. godini. Na pomenuta kretanja potrošnje i investicija ukazuju različiti indikatori obzirom da zvanični podaci o BDP-u prema rashodovnom pristupu, te odgovarajući konsolidovani izvještaj izvršenja budžeta sektora opšte vlade¹ za 2015. godinu nisu bili objavljeni u vrijeme pisanja. Na skroman rast finalne potrošnje ponajviše ukazuju nizak rast PDV prihoda po poreskim prijavama od 0,9% i neznatan rast vrijednosti uvoza netrajnih i trajnih dobara široke potrošnje od 0,7 i 0,4%. U isto vrijeme, smanjenje proizvodnje i uvoza kapitalnih dobara od 2,4% i 3%, te smanjenje obima građevinskih radova od 2,4% ukazuju na pad investicija u 2015. godini.

Treba napomenuti da bi pomenuto realno smanjenje vanjskotrgovinskog deficita roba od 3,7% moglo biti donekle precijenjeno i to prije svega kroz potcjenjen uticaj naglog pada svjetskih cijena sirove nafte (od približno 50%) u zvaničnim indeksima jediničnih vrijednosti robnog izvoza i uvoza korištenih za izračun realnog rasta. Drugim riječima, realni rast izvoza i uvoza bi mogao biti veći od ranije pomenutog tako da bi, obzirom na dvostruko veći uvoz od izvoza, smanjenje robnog deficita moglo biti nešto skromnije. Time je realni rast robnog izvoza od 3,8%, dobiven deflacionisanjem nominalne stope zvaničnim indeksom jedinične vrijednosti, bio sporiji u odnosu na 2014. što je pomalo iznenađujuće obzirom na negativan uticaj poplava i znatno izraženiji pad izvoznih viškova i izvoza električne energije u 2014. godini. Pored toga, situacija u eksternom okruženju je takođe bila povoljnija u 2015. godini. Potencijalni uzrok nelogičnosti realnog rasta bi mogla biti podcjenjenost rasta zvaničnog indeksa jedinične vrijednosti (od -0,3%) korištenog kod deflacionisanja nominalnog rasta robnog izvoza. Naime, nominalni rast robnog izvoza bez pada rafiniranih naftnih proizvoda umjesto postojećih 3,5% iznosi znatno viših 5,2%. Imajući u vidu skroman pad proizvodnje ove kategorije od svega približno 2%, te oštar pad svjetskih cijena od skoro 50%, čini se da je najveći dio naglog pada izvoza rafinirane nafte (od 45%) bio vrijednosnog (a ne količinskog/realnog) karaktera.

S tim u vezi je i deflator robnog izvoza možda mogao biti znatno negativniji od postojećeg. Slična situacija je moguća i na strani robnog uvoza koji je nakon deflacionisanja nominalne stope zvaničnom indeksom jediničnih vrijednosti u 2015. ostvario skroman realni rast od svega 0,3%. Treba napomenuti da bi, ne računajući sirovu i rafiniranu naftu, robni uvoz umjesto nominalnog pada od 2,1% u 2015. godini ostvario rast od 1,3%. Ovo indirektno ukazuje na moguću nešto veću realnu stopu rasta uvoza od pomenutih 0,3%.

Maloprodaja

Uprkos skromnim indikatorima rasta raspoloživog dohodka i finalne potrošnje u 2015. godini, prema zvaničnim podacima BHAS, maloprodaja bilježi snažan realni rast prometa od 7,8% podržan rastom broja zaposlenih u ovoj djelatnosti. Ovo je kumulativni rezultat povećavanja u odnosu na prethodni kvartal tokom prva tri tromjesečja u rasponu od 1,2-2,6%, nakon čega je ovaj trend zaustavljen blagim smanjenjem u četvrtom u odnosu na treće tromjesečje od 0,3%. Najveći doprinos ovom rastu je došao od realnog rasta prometa motornih goriva (9,4%) i trgovine neprehrambenim proizvodima

¹ Ovo se odnosi na izvještaj CBBiH koji obuhvata i JP direkcije cesta i autoputeva za razliku od izvještaja OMA-e koji se komentariše u dijelu o fiskalnoj politici.

(12,3%). Pri tome, trgovina hranom, pićem i duhanskim proizvodima bilježi skroman realni rast od svega 0,6-0,7%. Među neprehrambenim proizvodima značajne stope realnog rasta bilježe odjeća i obuća (25,6%), namještaj, rasvjeta i električni uređaji za domaćinstvo (26,6%), informacijsko komnukacijska oprema (22%), te ostala roba u nespecijalizovanim prodavnicama (14,6%).

Građevinarstvo

Građevinarstvo u 2015 godini bilježi smanjenje obima radova od 2,4% prije svega zahvaljujući padu radova u oblasti niskogradnje od 6,5% i to uprkos značajnom povećanju visokogradnje od 14,4%. Ovo ukazuje na dominaciju niskogradnje u strukturi građevinskih radova gdje ni dvocifreni rast u oblasti visokogradnje nije bio dovoljan da spriječi ukupan pad građevinskih radova. Inače, sa izuzetkom trećeg kvartala 2014. niskogradnja slijedi sve negativniji trend radova u posljednjih sedam kvartala što je najvjerovatnije rezultat slabih ulaganja u javne radove u domenu infrastrukture. Ova pretpostavka će naravno biti verificirana nakon objavljivanja operativnog izvještaja opšte vlade koji izrađuje CBBiH.

S druge strane, uprkos blagom smanjenju stanja stambenih kredita od 0,8%², značajan doprinos rastu visokogradnje je imao snažan porast broja nezavršenih stanova od 80%. Istina, pri tome dovršeni stanovi bilježe snažan pad od 23,3%. Izdate dozvole za građenje ukazuju da bi se negativan trend mogao nastaviti obzirom prije svega na smanjenje Izdatih dozvola u domenu niskogradnje od 25%. S druge strane, visokogradnja bilježi rast broja dozvola od 6,9% što po svemu sudeći neće biti dovoljno da iskompenzira eventualni pad niskogradnje.

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

Ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje praćen povećanjem broja zaposlenih

Postepeni ekonomski oporavak u užem i širem ekonomskom okruženju tokom 2015. godine koji se manifestovao kroz jačanje ekonomskog rasta u zemljama EU i regionu imao je pozitivne implikacije i na Bosnu i Hercegovinu.

Povećanje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije bilo je ključno za ukupni rast industrijske proizvodnje

Tako je i u BiH tokom 2015. godine došlo do povećanja poslovne aktivnosti u okviru većine sektora a posebno se to odnosi na industrijsku proizvodnju koja predstavlja jedan od glavnih generatora ekonomskog rasta. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a u 2015. godini u Bosni i Hercegovini registrirano je povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,6%, a ostvareni rast bio je praćen i povećanjem broja zaposlenih lica od oko 1,5% u odnosu na prethodnu godinu.

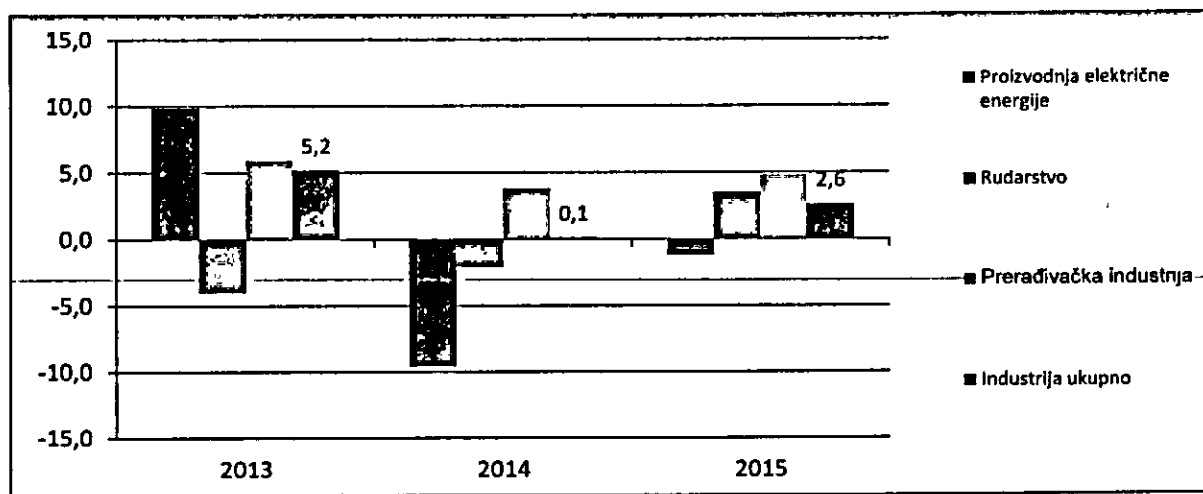
Izostao doprinos sektora za proizvodnju električne energije usljed blagog pada proizvodnje

Ključne determinate kretanja Industrijske proizvodnje u navedenom periodu bile su povećana izvozna tražnja, kretanja svjetskih cijena posebno nafte, te izraženi bazni efekt iz prethodne godine kada je bh. privreda pretrpjela velike štete usljed poplavnih dešavanja tokom drugog kvartala.

Ako se bh. industrijska proizvodnja u 2015. godini posmatra po sektorima može se konstatovati da je rast ostvaren najviše zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru prerađivačke industrije koja ima visok stepen izvozne orijentacije, dok je doprinos sektora rudarstva i električne energije čija kretanja su determinisana domaćom tražnjom bio nešto slabiji.

² Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja u BiH u 2015. godini

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Pregled strukture i kretanja industrijske proizvodnje po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda također na neki način potvrđuje da je rast industrijske proizvodnje ostvaren zahvaljujući povećanju proizvodnje proizvoda koji su namjenjeni izvozu. Tako su tokom 2015. godine najviše stope rasta ostvarene u okviru trajnih proizvoda za široku potrošnju 22,5%, proizvoda za međufaznu potrošnju 6,6% i netrajnih proizvoda za široku potrošnju 4,4%, dok su smanjenja registrirana u okviru energije i kapitalnih proizvoda 0,8% odnosno 2,4%.

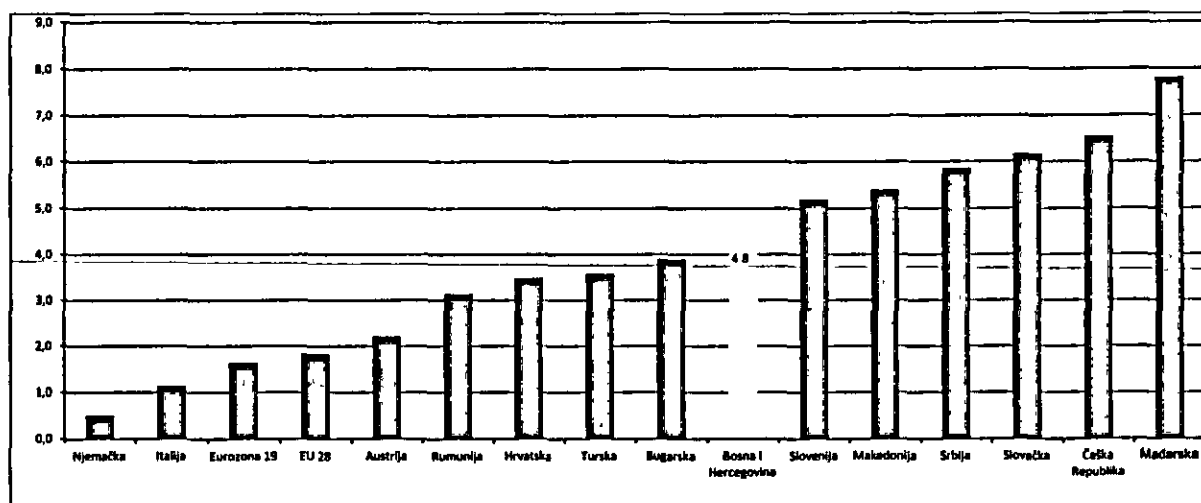
Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija čini oko 11% ukupne BDV-a³, oko 20% ukupne zaposlenosti u BiH i skoro 90% bh. izvoza roba i samim tim ima centralnu poziciju u strukturi ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini. Međutim, bh. prerađivačka industriju također karakteriše i nepovoljna struktura proizvodnje u kojoj dominiraju resursno i radno intenzivne industrije čiji finalni output uglavnom sačinjavaju niskotehnološki proizvodi skromne dodane vrijednosti. Posljedica ovakve proizvodne baze je uska paleta proizvoda koji u većini slučajeva predstavljaju inpute za europske industrije što direktno dovodi do njene visoke ovisnosti o stanju u proizvodnim procesima zemalja koji su glavni bh. trgovinski partneri.

Tako se i u 2015. godini viši nivo poslovne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima koji se manifestovao kroz povećanje ekonomskog rasta i proizvodnje u prerađivačkoj industriji zemalja EU od 1,8% može smatrati ključnom determinantom povećanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji u Bosni i Hercegovini. Detaljan pregled stopa rasta u prerađivačkoj industriji po zemljama tokom 2015. godine prikazan je u grafikonu ispod:

³ BHAS, „Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu 2014“, proizvodni pristup, 20.07.2015. godine.

Grafikon 2: Kretanje prerađivačke industrije po zemljama tokom 2015. godine

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

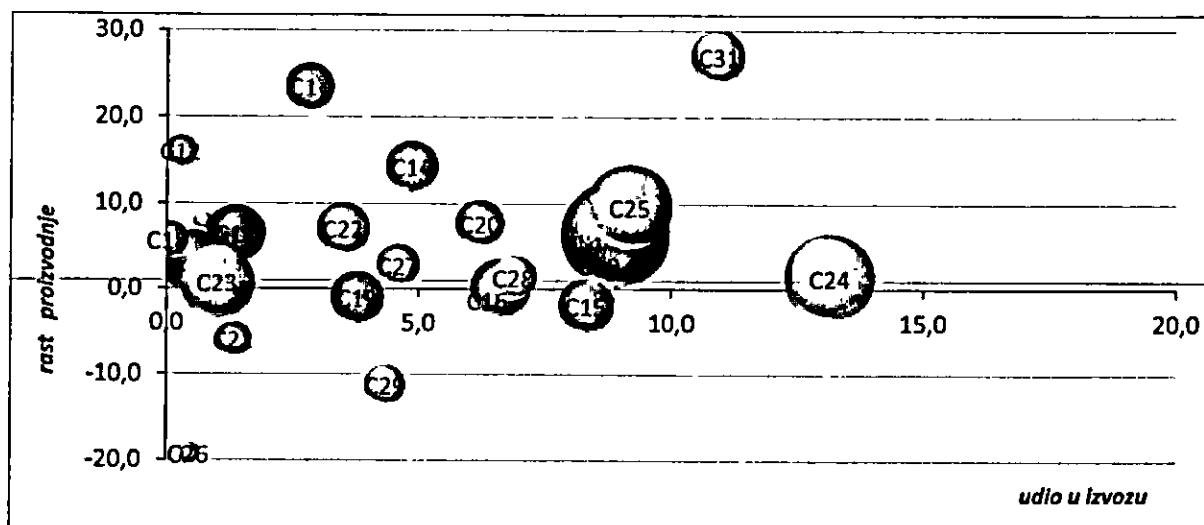
Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2015. godinu u Bosni i Hercegovini je registrirano povećanje proizvodnje u prerađivačkoj industriji od 4,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Posmatrano po kvartalima stope rasta u prerađivačkoj industriji su iznosile: K1:0,2%, K2:6,2%, K3: 5,7%, K4:5,6%, što ukazuje da je rast uglavnom ostvaren u drugoj polovini godine. Ključni razlozi povećanja proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji bili su povećana potražnja za bh. izvoznim proizvodima u glavnim trgovinskim partnerima, bazni efekt iz prošle godine (drastičan pad proizvodnje u drugom kvartalu prethodne godine) i djelimično kretanje svjetskih cijena.

Najviše stope rasta ostvarene su u okviru izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije kao što su: proizvodnja namještaja 27%, proizvodnja odjeće 14,2%, proizvodnja gotovih metalnih proizvoda 9,6%, osnovnih hemijskih proizvoda 7,6% i prehrambenih proizvoda od 6,4% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, najznačajnija smanjenja su registrirana u okviru proizvodnje rezervnih dijelova za automobile, farmaceutskih proizvoda, te tekstilnih i kožnih proizvoda.

Grafikon ispod predstavlja pregled prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini za 2015. godinu na način da su prikazani udjeli pojedinačnih industrija u ukupnoj proizvodnji, izvozu i stope rasta proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu:

Grafikon 3: Pregled proizvodnje i izvoza roba u bh. prerađivačkoj industriji po granama u 2015. godini⁴

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Energetski sektor

U proteklim godinama energetski sektor u BiH koji obuhvata proizvodnju uglja i lignita, proizvodnju električne energije i koksa, te preradu naftnih derivata predstavljao je važan oslonac za stabilnost ukupne industrijske proizvodnje i nerijetko davao značajan doprinos povećanju bh. izvoza. Međutim, tokom 2015. godine u okviru ovog sektora zabilježena je stagnacija, tako da je izostao značajniji doprinos rastu industrijske proizvodnje. Izuzme li se proizvodnja koksa u okviru koje je ostvarena nešto viša stopa rasta proizvodnje od oko 6%, u svim ostalim kategorijama je zabilježena stagnacija ili pad proizvodnje. Prema raspoloživim podacima NOSBiH-a tokom 2015. godine ukupna proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini iznosila je 14.165 GWH što predstavlja smanjenje od 2,1% u odnosu na prethodnu godinu.⁵

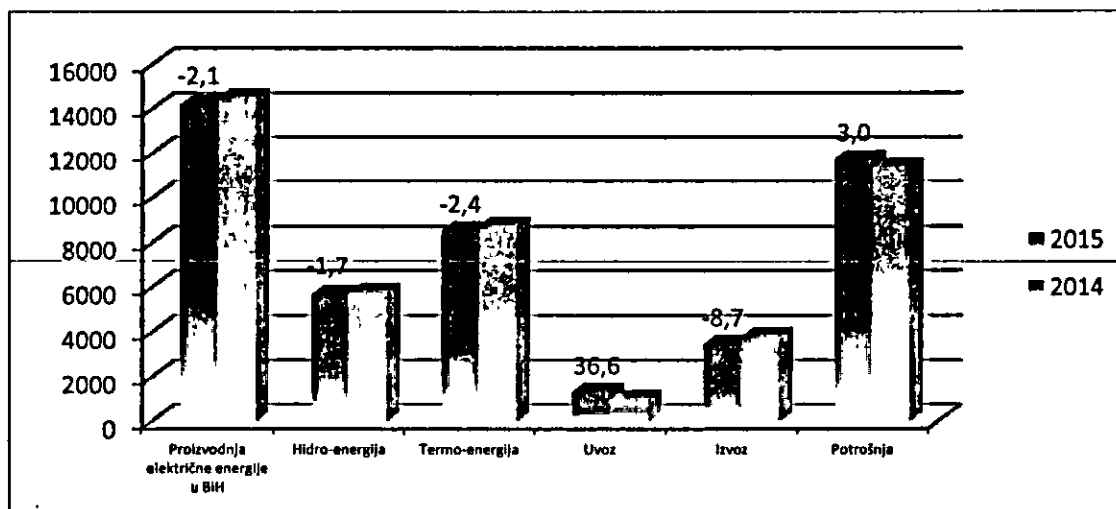
Posmatra li se struktura proizvodnje električne energije u 2015. godine, evidentno je da je smanjenje podjednako posljedica pada proizvodnje u termo i hidroelektranama u BiH. Tako je proizvodnja električne energije u termoelektranama u 2015. godini iznosila 8.515 GWH i u poređenju sa prethodnom godinom smanjena je za 2,4 %, dok je proizvodnja u hidroelektranama iznosila 5.650 GWH i smanjena je za 1,7%. Direktna posljedica ovog smanjenja proizvodnje tokom 2015. godine bilo je pad izvoza električne energije od oko 8% (posmatrano u fizičkim jedinicama), te povećanje uvoza električne energije od preko 30%. Međutim treba imati u vidu da BiH zadovoljava vlastite potrebe snabdijevanja električnom energijom, tako da ova stopa rasta uvoza nije zabrinjavajuća obzirom da je to posljedica nešto niže osnovice iz prethodne godine.⁶ S druge strane, tokom 2015. godine došlo je do povećanja ukupne potrošnje električne energije od oko 3% u odnosu na prethodnu godinu.

⁴ U grafikonu se nalazi prikaz bh. prerađivačke industrije po granama na način da vertikalna osa predstavlja stopu rasta proizvodnje u 2015. godini, horizontalna osa predstavlja udio pojedinačne grane u izvozu roba, a veličina kruga predstavlja udio te industrijske grane u ukupnoj prerađivačkoj industriji.

⁵ Nezavisni operator sistema u BiH, „Godišnji Izvještaj o tokovima električne energije na prijenosnoj mreži za 2015. godinu“, februar 2016. godine.

⁶ Prema podacima NOSBiH-a prosječna proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini u periodu 2011-2015. godina iznosila je 14082 GWH, dok je prosječna potrošnja iznosila 11671 GWH. Tako da se može konstatovati da BiH nesmetano zadovoljava svoje potrebe za električnom energijom, a pri tome ostvaruje i značajne količine izvoza na inostrana tržišta. U posmatranom periodu prosječni uvoz električne energije iznosio je 1299 GWH i njegovo kretanje je prilično je ujednačeno po godinama izuzev 2014. godine kada uvoz bio niži za 31,2% i iznosio je 894 GWH.

Grafikon 4 : Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2015. godini

Izvor: Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini

Tržište rada u BiH

Povećan broj zaposlenih lica u BiH u 2015. godini, a najveći doprinos rastu u područjima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo

Smanjena stopa registrovane nezaposlenosti

Stagnacija nominalnih neto plata u BiH uz veći realni rast zbog deflacije

Povećanje broja penzionera i prosječne penzije u BiH

Tržište rada Evropske unije u 2015. godini bilježi postepeni oporavak. Iako je stopa nezaposlenosti u EU 28 još uvijek iznad nivoa prije ekonomske krize (7,2% je iznosila 2007. godine), primjećuje se da je u 2015. godini bila niža u odnosu na prethodnu godinu (10,2% vs. 9,4%) uz povećanje broja zaposlenih lica.

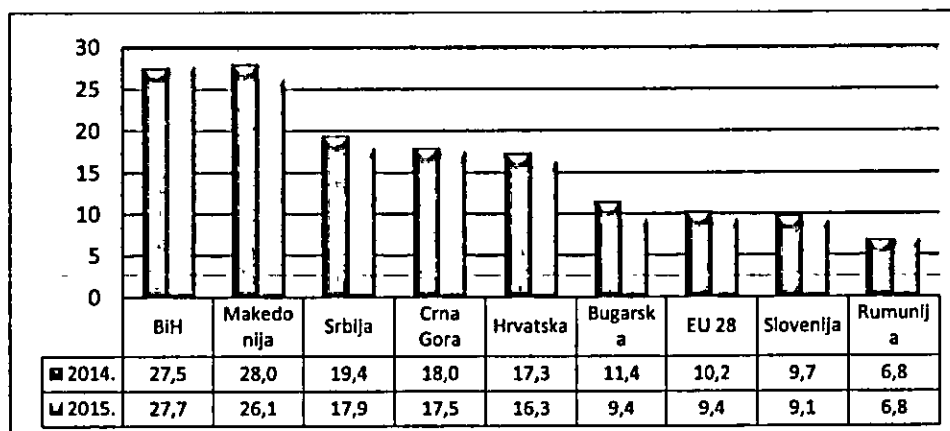
Većina zemalja članica EU je registrovala nižu stopu nezaposlenosti u poređenju sa prethodnom godinom. Sličan trend kretanja su imale stope nezaposlenosti zemalja u regiji (grafikon ispod).

Suprotno, u BiH je zabilježen blagi porast anketne stope nezaposlenosti u 2015. godini, što je u suprotnosti sa registrovanom stopom nezaposlenosti koja je smanjena za 0,7 p.p. i iznosi 43,2%.

BiH i dalje ima jednu od najvećih stopa nezaposlenosti u regiji.

Prosječne neto plate u 2015. godini u većini zemalja u regiji su nominalno uvećane uz skromnije stope rasta, dok je realni rast bio nešto veći zbog deflacije (izuzetak su Srbija i Crna Gora). Kao i prethodnih godina najveća prosječna neto plata je u Sloveniji, dok je najniža u Makedoniji (tabela ispod).

Grafikon 5: Anketene stope nezaposlenosti - poređenje⁷

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja i EUROSTAT

Tabela 1: Prosječna neto plata – poređenje g/g

	Prosječna neto plata ⁸ (€)	Nominalni rast neto plate	Realni rast neto plate
Slovenija	1.013	0,4%	0,9%
Hrvatska	756	3,2%	3,7%
Crna Gora	480	0,6%	-0,9%
BiH	424	0,0%	1,0%
Rumunija	414	8,3%	8,7%
Srbija	359	-0,2%	-2,1%
Makedonija	357	2,4%	2,7%

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja

Zaposlenost

Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u 2015. godini se nastavio uvećavati po nešto bržoj stopi rasta (1,8%) u poređenju sa prethodnom godinom i iznosio 713,6⁹ hiljada. Iako je u većini područja djelatnosti broj zaposlenih lica uvećan (poređenje g/g) najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih je u djelatnostima koje zapošljavaju najveći broj lica u BiH - industrija i trgovina. Uz povećanje obima industrijske proizvodnje u BiH prosječan broj zaposlenih lica u području djelatnosti *prerađivačke industrije* je uvećan za 2% g/g.

Istovremeno rast ukupnog prometa distributivne¹⁰ trgovine u 2015. godini je doprinijeo uvećanju broja zaposlenih lica u području *trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila, motocikala* (2% g/g). Najbrži rast broja zaposlenih lica je u djelatnosti *poslovanja nekretninama* (13,5% g/g), ali zbog malog udjela, doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih bio je manji u poređenju sa industrijom i

⁷ Periodi provođenja ankete o radnoj snazi se razlikuju među zemljama. Podatak za EU 28 u 2015. godini je prosjek 12. mjeseci. Podaci za Crnu Goru i Hrvatsku se odnose na prva tri kvartala (podaci za četvrti kvartal nisu bili dostupni u periodu pripreme Ekonomskih trendova). U BiH anketa o radnoj snazi se sprovodi jednom godišnje. Za ostale zemlje podaci se odnose na prosjek četiri kvartala.

⁸ Prosječne neto plate su konvertovane iz nacionalne valute u eure 15.03.2016. godine.

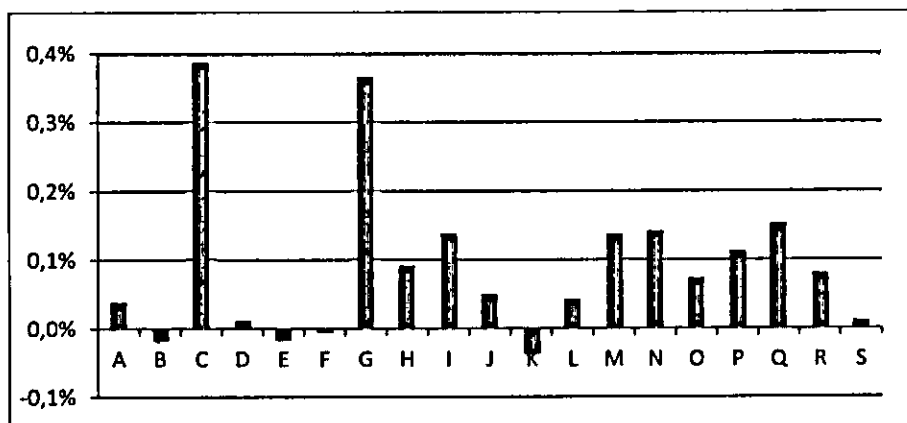
⁹ Privremeni podatak, prosjek 2015. godine.

¹⁰ Distributivna trgovina obuhvata: trgovinu na veliko za vlastiti račun, posredovanje u trgovini na veliko, trgovinu na malo i popravke motornih vozila i motocikla, te trgovinu predmetima za ličnu upotrebu ili upotrebu u domaćinstvu. Izvor: BHAS.

trgovinom. U okviru javne uprave, zdravstva i obrazovanja broj zaposlenih lica je u prosjeku uvećan za 1,3% g/g.¹¹

U oba bh. entiteta u 2015. godini registrovan je rast broja zaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih u FBiH je iznosio 450,1 hiljada, uz stopu rasta od 1,5% g/g. Istovremeno u RS prosječan broj zaposlenih je uvećan za 1,8% g/g iznosi 246 hiljada.¹² Najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih u oba entiteta je u djelatnostima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo, što ukazuje da su oba entiteta imala doprinos rastu broja zaposlenih u BiH. Pored navedenih djelatnosti u FBiH broj zaposlenih je značajno uvećan u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite. S druge strane, u RS djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva, obrazovanja i stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti imale su značajan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih (pored industrije i trgovine).

Grafikon 6: Doprinosi rastu ukupnog broja zaposlenih lica u BiH prema područjima djelatnosti¹³ (u p.p.)

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

Uz povećanje broja zaposlenih lica u 2015. godini prosječan broj nezaposlenih lica u BiH se nastavio smanjivati (-1,4% g/g) i iznosi 541,8 hiljada. Intenzitet smanjenja broja nezaposlenih je naročito izrežen u drugoj polovini godine. Broj nezaposlenih lica je manji u oba entiteta (poređenje g/g), uz nešto veću stopu smanjenja u RS. U FBiH prosječan broj nezaposlenih lica je smanjen za 0,3% g/g i iznosi 390,2 hiljada, a od ukupnog broja lica brisanih sa evidencije 67% je zbog zaposlenja.¹⁴ U RS prosječan broj nezaposlenih lica je manji za 4,4% g/g i iznosi 139,5 hiljada. Od ukupnog broja brisanih sa evidencije u 2015. godini oko 51% je zbog zaposlenja i obavljanja privatne djelatnosti.¹⁵ Prema

¹¹ Prosjek za područja djelatnosti javne uprava i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (O, P, Q).

¹² Prosjek se odnosi na podatke iz marta i septembra 2015. godine. RZS objavljuje podatke o zaposlenim samo za navedene mjesec.

¹³ Klasifikacija djelatnosti Nace Rev. 2: A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B - Vađenje ruda i kamena, C - Prerađivačka industrija, D - Proizv. i snadbijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E - Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G - Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila, motocikala i predmeta za vlastitu upotrebu i domaćinstvo, H - Prevoz i skladištenje, I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), J - Informacije i komunikacije, K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, L - Poslovanje nekretninama, M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O - Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje, P - Obrazovanje, Q - Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R - Umjetnost, zabava i rekreacija, S - Ostale uslužne djelatnosti.

¹⁴ Izvor: Zavod za zapošljavanje FBiH.

¹⁵ Izvor: Zavod za zapošljavanje RS. Pored toga, oko 33% brisanih sa evidencije je zbog neredovnog javljanja.

kvalifikacionoj strukturi najveći doprinos smanjenju broja nezaposlenih (g/g) u oba entiteta je u kategorijama NKV i KV lica.

Plate

U BiH prosječna neto plata je realno uvećana za 1% g/g i iznosi 830 KM ali se u nominalnom smislu nije mijenjala u poređenju sa prethodnom godinom kao i kupovna moć bh. građana. Minoran rast i smanjenje neto plata u pojedinim područjima djelatnosti su doprinijeli stagnaciji prosječne neto plate. Najveće smanjenje neto plate u posmatranoj godini je bilo u području djelatnosti *poslovanja nekretninama* (-5,7% g/g), *građevinarstva* (-2,4%) i *umjetnosti, zabave i rekreacije* (-2,6%). Pored toga, isti nivo neto plata u području djelatnosti *prerađivačke industrije* (poređenje g/g) kao i *trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala* (0,2% g/g), koje zapošljavaju najviše lica u BiH, je uticao na stagnaciju prosječne neto plate u BiH. U okviru djelatnosti¹⁶ *javne uprave, zdravstva i obrazovanja* neto plata je u prosjeku uvećana za 0,8% g/g.

Stagnaciji prosječne neto plate je doprinijelo smanjenje neto plate u FBiH od 0,4% g/g (u nominalnom smislu), dok je u RS prosječna neto plata uvećana za 0,7%. Time su prosječne entitetske neto plate u 2015. godini bile ujednačene (830 KM u FBiH i 831 KM u RS). U FBiH neto plate su smanjene u djelatnostima poljoprivrede, lova i šumarstva, vađenja ruda i kamena, prerađivačke industrije, hotela i restorana, administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti, dok je u RS registrovan rast neto plata u posmatranim djelatnostima, što je doprinijelo rastu prosječne neto plate u RS.

Tabela 2: Prosječna neto plata u BiH – stope rasta g/g

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast			
2013	0,1%	0,6%	-1,1%
2014	0,4%	-0,2%	2,1%
2015	0,0%	-0,4%	0,7%
Realni rast			
2013	0,2%	0,8%	-1,1%
2014	1,3%	0,5%	3,3%
2015	1,0%	0,3%	2,2%

Izvor: BHAS, Republički zavod za statistiku, Federalni zavod za statistiku, DEP kalkulacije

Penzije

U BiH u 2015. godini prosječan broj penzionera se postepeno nastavio uvećavati (1,1% g/g) i iznosio je 642,8 hiljada.¹⁷ Međutim, odnos broja penzionera i zaposlenih lica u 2015. godini se nije bitno mijenjao u poređenju sa prethodnom godinom i iznosi 1:1,1 zbog istovremenog povećanja broja zaposlenih lica.¹⁸ Uz rast prihoda od doprinosa za PIO u oba bh. entiteta (detaljnije u poglavlju Javne finansije) prosječna penzija u BiH je uvećana (1,5% g/g), i iznosi 358,4¹⁹ KM uz brži realni rast zbog deflacije (tabela ispod).

¹⁶ Odnosi se na područja djelatnosti javne uprava i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (O, P, Q).

¹⁷ Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

¹⁸ Sistem međugeneracijske solidarnosti.

¹⁹ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Entitetske prosječne penzije se odnose na sve isplaćene penzije bez obzira na mjesto prebivališta penzionera.

Prosječne penzije u oba bh. entiteta su povećane u poređenju sa 2014. godinom, ali je u RS rast prosječne penzije bio nešto brži.²⁰ Time je razlika između entitetskih prosječnih penzija smanjena. U FBiH prosječna penzija u 2015. godini je iznosila 368 KM, a u RS je iznosila 343 KM.

U BiH najveći dio penzija pripada starosnim²¹, dok se udio invalidskih i porodičnih penzija postepeno smanjuje, što je bitno za stabilnost i kvalitet penzijskog sistema. Minimalne penzije se tokom 2015. godine nisu mijenjale i iznose 326,2 KM u FBiH i 174,4 KM u RS.

Tabela 3: Stope rasta prosječnih penzija u BiH (poređenje g/g)

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast			
2013.	0,1%	-0,8%	1,9%
2014.	4,9%	5,1%	4,6%
2015.	1,5%	0,6%	2,9%
Realni rast			
2013.	0,2%	-0,6%	1,9%
2014.	5,8%	5,8%	5,9%
2015.	2,5%	1,3%	4,4%

Izvor: Penzioni fondovi u BiH, DEP kalkulacije

²⁰ Detaljnije o povećanju penzija u Ekonomskim trendovima za prvi kvartal 2015. godine.

²¹ Udio starosnih penzija u FBiH iznosi oko 51%, a u RS oko 53% (prosjeak godine). Porodične penzije čine oko 30% u FBiH odnosno 31% u RS. Ostatak pripada invalidskim penzijama.

II JAVNE FINANSIJE

Vladine finansije

Svi pokazatelji ukazuju da je konsolidovana opšta vlada BiH ostvarila deficit, uprkos rastu prihoda od poreza (direktnih i indirektnih). Ukupan dug BiH se povećao

Rast vanjskog i unutrašnjeg zaduživanja, uz smanjenje otplate vanjskog duga

Prema konsolidovanom preliminarnom izvještaju OMA-e za 2015. godinu, sektor opšte vlade je zabilježio skroman rast tekućih prihoda od 2,9%, praćen rastom tekućih rashoda od 1,0%. Ovim je ostvarena bruto štednja vladinog sektora u iznosu od 693,7 miliona KM, što je za čak 45,5% više u odnosu na isti period prethodne godine, što čini 5,8% ukupnih prihoda.

Uz navedena kretanja prihoda i rashoda, ostvaren je skromni suficit u iznosu od 145,1 milion KM, koji čini 1,2% visine ukupnih prihoda.

Međutim, izvještaj o konsolidovanoj BiH je nepotpun, jer ne uključuje značajan dio javnih radova (investicija) koji su u nadležnosti JP direkcije cesta. U spomenutom izvještaju uključen je dio javnih investicija koji ima nizak nivo od svega 548,6 miliona KM.

Sve ovo ukazuje na to da je opšta vlada ipak ostvarila deficit.

Tabela 4: Konsolidovani budžet opšte vlade BiH

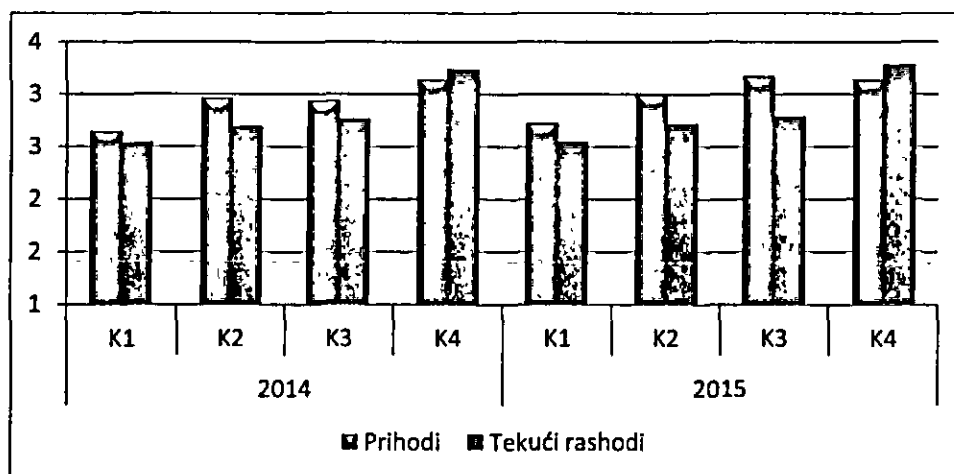
Opšta vlada BiH	2014. mil. KM	2015. mil. KM	promjena u %
Prihodi	11.693,4	12.027,4	2,9
Porezi	5.892,8	6.180,3	4,9
Doprinosi za socijalno osiguranje	4.266,9	4.369,9	2,4
Grantovi	72,0	70,8	-1,8
Naporeski prihodi	1.461,7	1.406,4	-3,8
Rashodi	11.886,8	11.882,3	0,0
Bruto plate i naknade zaposlenih	3.289,3	3.323,6	1,0
Izdaci za materijal i usluge	2.128,3	2.119,6	-0,4
Doznake na ime socijalne zaštite	4.675,1	4.704,0	0,6
Izdaci za kamate	211,1	228,9	8,4
Subvencije	351,5	372,7	6,0
Donacije, transferi	126,0	123,4	-2,0
Drugi rashodi	435,5	461,6	6,0
Štednja opšte vlade	476,6	693,7	45,5
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu (javni radovi)	670,1	548,6	-18,1
Deficit/suficit	-193,5	145,1	-175,0

Izvor: OMA BiH

Na strani prihoda, glavni izvori prihoda porezi (direktni i indirektni) i doprinosi bilježe porast, u poređenju sa prethodnom godinom, dok prihodi od grantova i neporeski prihodi bilježe smanjenje. Ukupni rashodi su ostali nepromjenjeni u odnosu na prethodnu godinu.

U okviru tekućih rashoda, značajniji rast su ostvarili izdaci za kamate (izdaci na kamate u inostranstvu 7,8% i u zemlji 9,0%), kao i izdaci za subvencije od 6,0%. Takođe, rast, mada neznatan, su ostvarili i izdaci za bruto plate i naknade zaposlenih, kao i izdaci za socijalnu zaštitu.

Grafikon 7: Ukupni prihodi i tekući rashodi po kvartalima (u 000 KM)

Izvor: OMA BiH

Indirektni porezi

Zadnje tromjesečje 2015. godine, sa stanovišta prikupljenih prihoda, imalo je najlošije kretanje tokom posmatrane godine: prikupljeni bruto prihodi su zabilježili negativan rast, dok su neto prihodi imali najnižu stopu rasta. Neznatna stopa rasta neto prihoda je zabilježena, jer su prihodi po osnovu PDV-a i carina smanjeni, dok su prihodi od akciza imali sporiju stopu rasta.

Tokom posmatrane godine prikupljeni neto prihodi su rasli dvostruko brže od prikupljenih bruto prihoda, i to zahvaljujući smanjenju povrata sa JR UIO. Na kraju 2015. godine, prikupljeno je oko 5,3 milijardi KM neto prihoda, što je za 3,7% više u odnosu na prethodnu godinu. Rastu neto prihoda, najveći doprinos su dali rast akciza sa 2,0 p.p, zatim prihodi od PDV-a (0,9 p.p.) i prihodi od putarina (0,5 p.p.).

Tabela 5: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2015.	2012.	2013.	2014.	2015.	2015.			
	strukt					K1	K2	K3	K4
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	-0,1	0,2	6,1	1,8	3,4	4,7	1,5	-1,8
Povrati	17,2	0,2	12,8	17,6	-6,5	5,0	-7,1	-10,5	-11,1
Neto prihodi - prikupljeno	82,8	-0,1	-2,1	3,7	3,7	3,1	7,5	4,2	0,5
PDV	51,2	0,7	-1,9	3,4	1,5	-2,3	8,4	1,5	-1,2
Carine	3,8	-20,5	-5,6	11,5	1,9	11,3	6,5	3,0	-9,9
Akcize	22,2	3,1	-2,5	3,2	7,7	10,1	9,9	6,8	4,3
Putarine	5,0	-2,2	-0,1	3,2	8,7	5,9	9,4	10,4	8,3
Ostali prihodi	0,3	-1,4	1,7	7,6	4,2	9,3	-4,6	1,3	12,5
Neusklađeni prihodi	0,3	-75,0	103,9	612,8	170,0	241,2	149,8	...	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	0,0	0,1	6,0	1,9	3,9	4,9	1,4	-1,8
Minimalne rezerve	17,4	0,2	12,6	17,4	-6,4	4,5	-7,1	-9,7	-11,2
Budžeti	82,6	-0,1	-2,1	3,6	3,9	3,8	7,9	3,9	0,5
Servisiranje vanjskog duga	9,1	37,2	47,5	2,9	-17,6	-10,1	-28,4	-26,2	-4,8
FBIH	5,9	37,8	51,0	3,3	-17,8	-10,2	-27,8	-29,4	-4,3
RS	3,1	36,1	41,1	1,9	-17,8	-10,1	-30,1	-23,8	-5,6
BD	0,0	19,7	474,5	83,5	91,3	87,3	1,6	4.301	-0,4
Budžeti nakon servisiranja vanjskog duga	73,5	-2,8	-7,2	3,8	7,4	5,8	17,0	6,8	1,4
Institucije BiH	11,8	8,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	-1,5
FBIH	39,4	-5,5	-7,7	4,8	9,3	9,1	23,5	7,1	0,7
RS	19,8	-3,9	-11,0	4,3	-8,8	3,6	16,8	10,6	4,7
BD	2,4	-1,5	-2,9	3,9	3,7	4,4	9,3	1,2	0,7

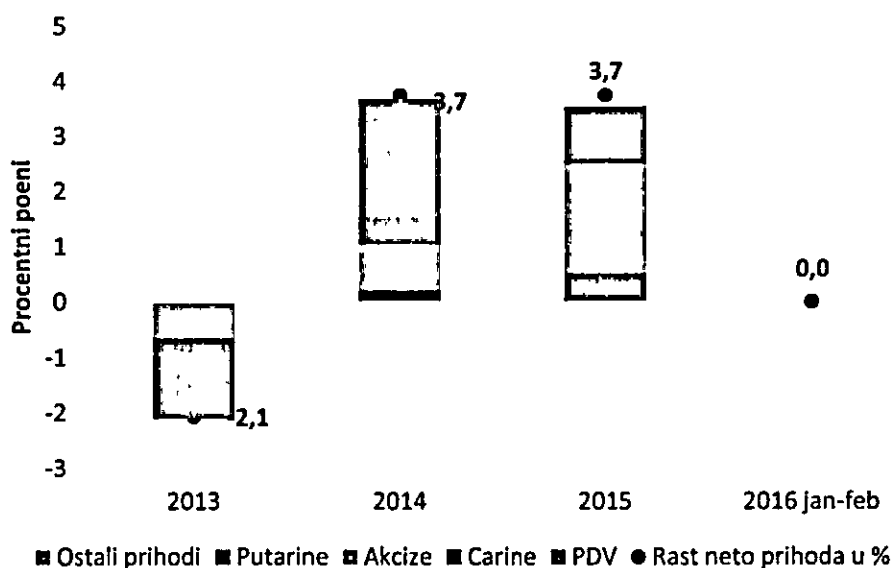
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Po osnovu PDV-a, u toku 2015. godine je prikupljeno oko 3,3 milijarde KM. Rast prihoda od PDV-a, a prema poreskim prijavama je iznosio 0,9% g/g, zahvaljujući prvenstveno povećanju prihoda od PDV-a u domaćem prometu od 11,5% g/g (uvozni PDV je zabilježio smanjenje od 1,5% (što je u skladu sa nominalnim padom uvoza).

Prihodi od akciza u 2015. godini su dostigli iznos od 1,4 milijarde KM. S obzirom na nastavak harmonizacije akcizne politike u BiH sa politikom akciza na duvanske prerađevine u EU, očekivan je rast prihoda od akciza.²² Na kretanje akciza veći doprinos imaju uvozne akcize (5,3 p.p.), iako su i domaće i uvozne akcize rasle jednakom stopom od 7,8% g/g. Najveći doprinos rastu akciza dali su: akcize na uvoz nafte i naftnih derivata (2,8 p.p.), akcize na domaći duvan i duvanske prerađevine (2,3 p.p.), uvozni duvan i duvanske prerađevine (1,8 p.p.).

Za krajnje korisnike²³ (koje obuhvata izdvajanja za servis vanjskog duga i finansiranje budžeta), nakon izdvajanja sredstava za povrate (minimalne rezerve), izdvojena su sredstva veća za 3,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Pošto su potrebe za servisiranjem vanjskog duga korisnika smanjene, što je po prvi put prisutno posmatrane godine, budžetski prilivi sa JR bilježe povećanje od 7,4% g/g.

Grafikon 8: Rast i doprinos rastu neto prihoda

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Direktni porezi i doprinosi

Entitetske poreske uprave su u 2015. godini prikupile oko 6,2 milijarde KM po osnovu direktnih poreza, doprinosa i ostalih vrsta priliva, što predstavlja povećanje od 6,2% u odnosu na prethodnu godinu. Na nivou BiH sve vrste priliva bilježe pozitivne stope rasta, osim doprinosa za zapošljavanje invalida, doprinosa iz nadležnosti PU RS.

²² Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2015. godinu, Službeni glasnik BiH, broj 80/14.

²³ Odlukom UO Uprave za indirektno oporezivanje BiH, broj UO 2907/6/15 od 29.07.2015. godine utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa jedinstvenog računa za period mart - maj 2015. godine, i isti iznose: FBiH 63,85%, RS 32,60% i Brčko Distrikt BiH 3,55%. Navedena odluka o koeficijentima je primjenjivana do kraja godine.

Prilivi koje je prikupila PU FBiH veći su za 8,1% u odnosu na prethodnu godinu. Značajan rast od 24,6% g/g koji su zabilježili direktni porezi, je ostvaren zahvaljujući svim kategorijama direktnih poreza. U okviru poreza na dohodak, najveći rast su ostvarili: prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica na dobitke od nagradnih igara i igara na sreću (65,1% g/g) i prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica od nesamostalne djelatnosti (14,3% g/g). Ali treba napomenuti da je na rast priliva od poreza na dohodak uticaj imao i porast uplate priliva po ovom osnovu nastalih tokom ranijih godina. U okviru poreza na dobit, porez na dobit preduzeća je ostvario povećanje (23,2% g/g), dok je porez na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija smanjen (1,7% g/g). U FBiH pred kraj posmatrane godine, evidentiran je veći broj inspeksijskih kontrola što je rezultiralo većom naplatom.

Prilivi u nadležnosti PU RS su veći za 2,6% u odnosu na prethodnu godinu. Glavne kategorije priliva, direktni porezi i prilivi od doprinosa, bilježe povećanje. Uprkos povećanju priliva po osnovu taksi i naknada za pripređivanje igara na sreću, zbog manje naplate kazni²⁴, ova kategorija prihoda bilježi smanjenje od 2,1% g/g.

Kako su se kretale pojedine kategorije prihoda u entiteskim poreskim upravama može se vidjeti iz tabele ispod.

Tabela 6: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-dec 2015.			RS jan-dec 2015.			BiH jan-dec 2015.		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2014	2015		2014	2015		2014	2015	
Direktni porezi	536,2	668,2	24,6	396,5	413,4	4,3	932,7	1.081,6	16,0
Porez na dohodak	291,7	337,4	15,7	227,9	228,0	0,0	519,6	565,4	8,8
Porez na dobit	161,6	187,7	16,1	131,7	145,3	10,3	293,3	332,9	13,5
Porezi građana	81,6	141,7	73,6	22,8	23,1	1,3	104,4	164,8	57,8
Ostali porezi	1,2	1,4	12,0	14,2	17,0	20,4	15,4	18,4	19,7
Ostale takse, kazne i naknade	491,5	590,5	20,1	345,1	337,9	-2,1	836,6	928,4	11,0
Doprinosi	2.767,5	2.843,4	2,7	1.346,8	1.392,4	3,4	4.114,3	4.235,7	3,0
PIO	1.518,5	1.570,1	3,4	738,6	754,4	2,1	2.257,2	2.324,5	3,0
Zdravstvo	1.123,5	1.145,9	2,0	512,2	539,0	5,2	1.635,8	1.684,9	3,0
Zapošljavanje	125,5	127,4	1,6	37,0	38,3	3,5	162,5	165,8	2,0
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	54,5	56,5	3,6	54,5	56,5	3,6
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	4,4	4,1	-5,7	4,4	4,1	-5,7
UKUPNO	3.795,2	4.102,0	8,1	2.088,4	2.143,7	2,6	5.883,6	6.245,7	6,2

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Javni dug

Prema dostupnim podacima CB BiH za 2015. godinu, ukupan javni dug je porastao za 527,2 miliona KM, što iznosi 1,8% BDP-a. Stanje javnog duga na kraju posmatrane godine je iznosili 11,9 milijardi KM, što je 4,6% više nego u istom periodu prethodne godine (41,% BDP).

Prema ročnosti, većina duga predstavlja dugoročni dug koji je porastao za 4,9% g/g. Kratkoročni dug, u istom periodu, je zabilježio smanjenje od 3,9% g/g. Prema valutnoj strukturi, dug izražen u domaćoj valuti je zabilježio povećanje od 9,4% g/g, dok je dug izražen u ino valuti porastao za 2,9% g/g.

Javni vanjski dug tokom 2015. godine se povećao za 249 miliona KM, čime je na kraju posmatrane godine dostigao iznos od 8,7 milijardi KM (više za 2,9% g/g) ili 29,7% udjela u BDP.

²⁴ Mnoga lica protiv kojih je izdat prekršajni nalog iskoristila su zakonsku mogućnost da prihvate odgovornost i najkasnije u roku od osam dana od dana prijema naloga plate polovinu izrečene novčane kazne, čime su oslobođeni plaćanja druge polovine.

„Stari dug“ je smanjen za 6,8%, dok je „novi dug“ povećan za 4,4% g/g. Kao i ranijih godina, u strukturi duga, a prema valuti, dominira dug u evrima, na koji se odnosi 77,5% ukupnog duga. Na neangažovana sredstava tokom 2015. godine plaćeno je penala u iznosu od 3,4 miliona KM.

Tokom posmatrane godine, sve dospjele obaveze po osnovu vanjskog duga su servisirane redovno u iznosu od oko 592,9 miliona KM. U poređenju sa prethodnom godinom, otplata vanjskog duga se smanjila za 22,9%. Od navedenog iznosa, 486,8 miliona KM se odnosilo na otplatu glavnice, a ostatak od 106,1 milion KM na kamate i bankarske provizije.

Ukupan unutrašnji dug BiH²⁵, prema podacima CB BiH, u 2015. godini se povećao za 312 miliona KM ili 9,4%. Time je dostigao iznos od oko 3,2 milijarde KM ili 11,1% udjela u BDP.

Prije par godina započeo je trend zaduživanja kroz uzimanje kredita kod komercijalnih banaka, koji je zadnje dvije godine intenziviran zaduživanjem putem emisija trezorskih zapisa i obveznica. U 2015. godini, dug kroz kredite komercijalnih banaka, se povećao za skromnih 2,8% g/g (dok je ovakav vid duga porastao u 2014. godini čak 22% g/g).

Dug putem emisije vrijednosnih papira²⁶ se povećao za 39,6% g/g. Kao i kod kredita, i ovakav vid zaduživanja je na manjem nivou nego 2014. godine, kada je iznosio čak 50,4% g/g. Kroz emisiju obveznica i trezorskih zapisa entiteti su se u 2015. godini ukupno zadužili u iznosu od preko 1 milijarde KM.²⁷ Međutim, kako je stvarni unutrašnji dug porastao za svega 1/3 od ostavrenog iznosa emisija hartija od vrijednosti, ovo ukazuje na to da su navedene emisije sprovedene radi refinansiranja postojećih obaveza (servis unutrašnjeg duga).

Na servis unutrašnjeg duga tokom 2015. godine potrošeno je 775,4 miliona KM, što je za 30,8% više nego u 2014. godini.

²⁵ Za analizu unutrašnjeg duga korišteni su podaci CB BiH jer obuhvataju više detalja od podataka kojima raspolaže MFT BiH (krediti kod komercijalnih banaka, emisije hartija od vrijednosti).

²⁶ Ukupno je održano 25 aukcija trezorskih zapisa, od čega u RS 11, a u FBiH 14 i 12 aukcija obveznica: 5 u RS i 7 u FBiH.

²⁷ Od ovog iznosa FBiH se zadužila za 309,7 miliona KM u vidu obveznica i 298,3 miliona KM u vidu trezorskih zapisa, a RS za 165,3 miliona KM trezorskih zapisa i 230 miliona KM obveznica. U odnosu na planirani ovakav vid zaduživanja, u RS je ostvareno 94,5%, dok je u FBiH ostvareno 96,5% u odnosu na plan. U RS kamate na trezorske zapise su se kretale u intervalu od 0,8% do 3,2%, a na obveznice od 3,5% do 4,5%. U FBiH kamate na trezorske zapise su iznosile od 0,3% do 0,8%, dok su na obveznice iznosile od 2,2% do 3,9%.

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

Smanjenje cijena sirove nafte, gasa i hrane na svjetskom tržištu. U EU 28 opšti nivo cijena nepromijenjen u odnosu na 2014. godinu

Većina zemalja Evropske unije i regiona u 2015. godini je registrovala sporiji rast cijena u odnosu na prethodnu godinu, a u nekim zemljama je zabilježena deflacija.

Nizak nivo inflacije u EU je posljedica smanjenja cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu, koje su izazvale pritisak „nadole“ na opšti nivo cijena. Uslijed toga, u EU 28 je registrovan nepromijenjeni nivo cijena u odnosu na prethodnu godinu.

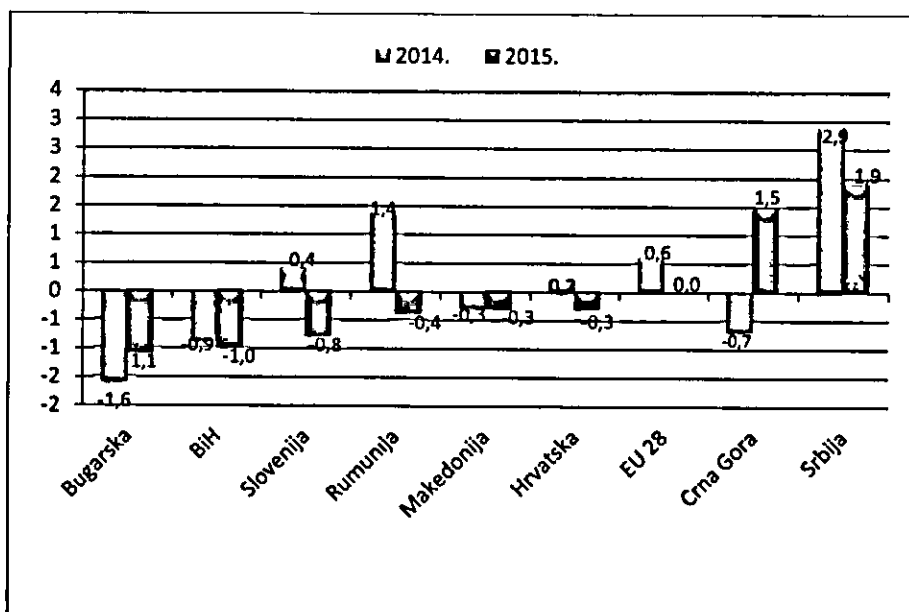
U BiH u 2015. godini je registrovana deflacija.

Višak ponude sirove nafte nad potražnjom je imao značajan doprinos formiranju cijena ovog energenta. Prosječna cijena sirove nafte u 2015. godini je iznosila oko 51 \$/barelu, i niža je za 47% u poređenju sa prethodnom godinom.

Najznačajnija smanjenja cijena u odjeljcima prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće

Posmatrajući kretanje cijena nafte tokom 2015. godine primjećuje se da je sirova nafta bila skuplja u P1 nego u P2 2015. godine (56 vs. 46 \$/barelu). U isto vrijeme cijene gasa i hrane na svjetskom tržištu takođe su smanjene (tabela ispod), što je doprinijelo izrazito niskom opštem nivou cijena u većini zemalja Evrope.

Grafikon 9: Indeks²⁸ potrošačkih cijena – poređenje sa zemljama u regiji (g/g)

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja | EUROSTAT

²⁸ Inflacija za EU 28, Bugarsku, Rumuniju, Sloveniju i Hrvatsku je mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena (HICP). HICP je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropskoj uniji. Za razliku od Indeksa potrošačkih cijena (CPI) koristi drugačiji metodološki koncept koji se primjenjuje od strane svih članica EU. Izvor: Eurostat. Za BiH, Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju inflacija je predstavljena indeksom potrošačkih cijena.

Tabela 7: Kretanja svjetskih cijena hrane, nafte i gasa

	Q1 2015.	Q2 2015.	Q3 2015.	Q4 2015.	Q1 2015.	
Indeks hrane 2005=100	Nivo 141,1	Stope rasta g/g				
Ruski prirodni gas (\$/mm3 ton)	7,3	-15,7%	-21,0%	-15,3%	-16,1%	-17,1%
Sirova nafta - simple average of three top prices (\$/barrel)	50,8	-13,4%	-31,0%	-34,3%	-43,0%	-30,2%
		-50,1%	-43,2%	-51,4%	-43,4%	-47%

Izvor: MMF baza podataka, DEP kalkulacije stopa rasta

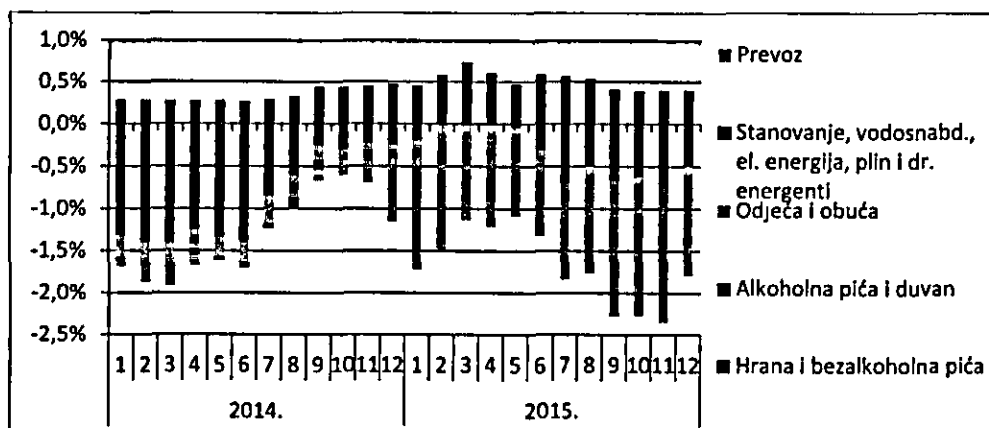
Usljed smanjenja cijena energenata i hrane u BiH u 2015. godini je registrovana deflacija od 1% g/g. Kao i prethodnu godinu, najznačajniji doprinos deflaciji u BiH je bio u odjeljcima prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće.

U odjeljku *prevoza* cijene su niže za 6,9% g/g, a najveće smanjenje cijena je u okviru goriva i maziva za lična prevozna sredstva (-13,6% g/g) koja čine više od polovine posmatranog odjeljka. Nivo deflacije u ovom odjeljku je djelimično usporen rastom cijena motornih vozila (1,5% g/g).

Pored cijena goriva i maziva, veliki doprinos deflaciji su imale cijene *hrane i bezalkoholnih pića*. Unutar posmatranog odjeljka cijene su smanjene za 0,9%²⁹ g/g, što je značajno jer hrana i bezalkoholna pića imaju najveći udio u CPI indeksu.³⁰ Odjeljak *odjeće i obuće* je takođe uticao na smanjenje opšteg nivoa cijena u BiH sa deflacijom od 7,3% g/g.

Deflacija u BiH je djelimično usporena povećanjem cijena u okviru odjeljka *alkoholnih pića i duvana* (7,2% g/g) zbog povećanja cijena duvana i cigareta, odnosno nastavka harmonizacije akcizne politike u BiH sa politikom akciza na cigarete u Evropskoj uniji.³¹ Pored toga, u odjeljku *stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata* cijene su povećane 1,1% g/g (poskupljenje električne energije i vode), što je djelimično imalo uticaj na usporavanje deflacije u BiH.

Grafikon 10: Doprinosi rastu pojedinih odjeljaka CPI indeksa (u p.p.)³²

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

²⁹ Cijene su smanjene u gotovo svim pododjeljcima hrane i bezalkoholnih pića (izuzetak su ulja i masti, voće i povrće).

³⁰ 33,3%, prema ponderima iz 2014. godine. Izvor: BHAS.

³¹ Detaljnije o povećanju akciza na duvan i cigarete u Ekonomskim trendovima za K1 2015. godine. Pored povećanja cijena cigareta na početku godine, poskupljenje cigareta u ovom odjeljku je registrovano u aprilu i junu 2015. godine.

³² Prema raspoloživim ponderima iz 2014. godine.

Razvoj monetarnog sektora

Nastavak rasta
pričuvnog novca i
novčane mase uslijed
rasta depozita
domaćih sektora

Kontinuiran rast depozita domaćih sektora, naročito u domaćoj valuti, i gotovog novca izvan banaka rezultirali su na kraju 2015. godine iznosom ukupne novčane mase (M2) od 18,6 mlrd. KM.

Rast od 8,0% g/g najvećim dijelom je rezultat rasta likvidnije komponente novčane mase (M1) čiji doprinos rastu je iznosio 5,0 p.b.

U 2015. godini
devizne pričuve
dosegle iznos od 8,6
mlrd. KM

Doprinos rastu kvazi novca (QM) iznosio je 3,0 p.b.

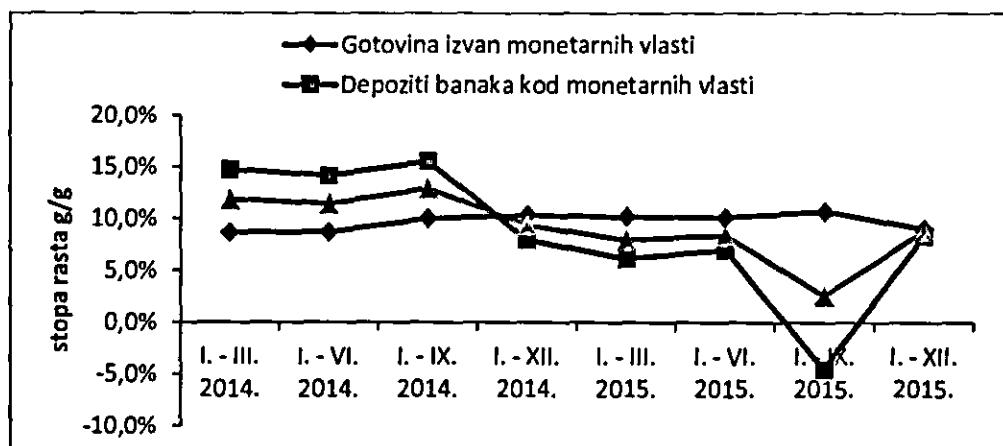
Tabela 8: Monetarni agregati u 2015. godini

Opis	M1			QM		M2
	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	
1	2	3	4	5	6	7=2+...+6
Stanje (u mil. KM)	3.053,6	5.127,8	3.564,6	1.360,4	5.543,3	18.649,6
Stopa rast g/g	8,5%	14,0%	5,5%	4,6%	5,0%	8,0%
Učešće u M2	16,4%	27,5%	19,1%	7,3%	29,7%	100,0%
Doprinos rastu (u p.b.)	1,4	3,7	1,1	0,3	1,5	8,0

Izvor: CBBiH

U isto vrijeme pričuvni novac je iznosio 7,6 mlrd. KM, od čega se na gotovinu izvan banaka odnosilo 3,5 mlrd. KM, na depozite banaka kod monetarnih vlasti 4,1 mlrd. KM te na prenosive depozite drugih sektora 51,7 mil. KM. Iako su depoziti banaka kod monetarnih vlasti zabilježili negativan godišnji rast na devet mjeseci 2015. godine, do kraja godine taj rast ne samo da je ponovno prešao u pozitivan, već se i intenzivirao. Stopa rasta pričuvnog novca iznosila je 8,8% g/g i rezultat je rasta gotovine izvan monetarnih vlasti od 9,0% te depozita banaka kod monetarnih vlasti od 8,3%³³.

Grafikon 11: Kretanje pričuvnog novca

Izvor: Centralna banka BiH

³³ Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod CBBiH imaju zanemarivo učešće u pričuvnom novcu te samim tim imaju zanemariv utjecaj i na njegovo kretanje.

Novčana multiplikacija neznatno je usporenija poredeći s prošlom godinom zbog visokih stopa rasta i pričuvnog novca i novčane mase, s tim da je rast pričuvnog novca nešto brži od rasta novčane mase. Novčani multiplikator na kraju 2015. godine iznosio je 2,45.

Politika CBBiH vezana za visinu stope obvezne pričuve nije se mijenjala u 2015. godini, pa tako stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine i dalje iznosi 7%, dok na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine iznosi 10%. Promijenjena je visina naknade koju CBBiH obračunava na sredstva pričuva banaka. Na iznos obvezne pričuve naknada za određeno razdoblje se obračunava kao prosjek EONIA-e za to razdoblje umanjen za 10 postotnih bodova ili minimum nula³⁴. Za iznos sredstava iznad obvezne pričuve obračunava se nulta stopa naknade³⁵.

Prosječne obvezne pričuve za 2015. godinu iznosile su 1,5 mlrd. KM i, uslijed već pomenutog rasta depozita domaćih sektora, zabilježile su rast od 7,0% g/g. Višak iznad obveznih pričuva zabilježio je brži rast u odnosu na rast prosječnih obveznih pričuva (11,4% g/g) i dosegao je iznos od 2,6 mlrd. KM. Iako su za devet mjeseci podaci pokazivali trend smanjena viška iznad obvezne pričuve na godišnjoj razini, u zadnja tri mjeseca banke su nastavile svoju dugogodišnju politiku pretjerane likvidnosti i čuvanja sredstava kod CBBiH iznad obvezne pričuve. Prosječan saldo računa obvezne pričuve na kraju 2015. godine iznosio je 4,1 mlrd. KM.

Stanje deviznih pričuva u 2015. godini

Bruto devizne pričuve u 2015. godini su iznosile 8,6 mlrd. KM što predstavlja promjenu stanja od 10,0% u odnosu na godinu ranije. Na kretanje deviznih pričuva najviše je utjecalo smanjenje deficita vanjske trgovine³⁶. Pokrivenost uvoza roba i usluga deviznim pričuvama iznosila je 6,8 mjeseci. Također, iznos deviznih pričuva bio je dovoljan da se ispoštuju pravila valutnog odbora, tj. pokrivenost pričuvnog novca deviznim pričuvama iznosila je 113,0%.

Nastavljena je politika jačeg investiranja deviznih pričuva u niskorizične vrijednosne papire čije se učešće u deviznim pričuvama povećalo sa 68,8%, koliko je iznosilo u 2014. godini, na 84,7% na kraju 2015. godine. Učešće depozita kod nerezidentnih banaka, koji su prije nekoliko godina činili veći dio deviznih pričuva, smanjeno je na 11,7%. Zlato i inozemna valuta zajedno su činile 3,6% deviznih pričuva.

³⁴ Prekonoćni prosječni indeks izračunat kao ponderirani prosjek svih prekonoćnih transakcija kreditiranja na međubankarskom tržištu u €. U slučaju da je prosjek EONIA-e za određeno razdoblje umanjen za 10 postotnih bodova negativan, visina naknade na iznos obvezne pričuve je jednaka nuli.

³⁵ Izvor: Centralna banka BiH.

³⁶ Pogledati poglavlje u platnoj bilanci.

Bankarski sektor u BiH

Ukupan finansijski rezultat manji u odnosu na 2014. godinu

U 2015. godini u u BiH je poslovalo 26 komercijalnih banaka, s tim da je u zadnjem kvartalu uvedena privremena uprava u jednu banku i otpočele su aktivnosti za njeno prestrukturiranje. Iznos maksimalno osiguranih depozita nije se mijenjao u 2015. godini.

Slaba kreditna aktivnost

Finansijski rezultat ukupnog bankarskog sustava u 2015. godini iznosio je 78,7 mil. KM što je za 98,9 mil. KM manje poredeći s 2014. godinom. Razlog tome je što je povećanje neto gubitka na razini sektora bilo višestruko veće od povećanja neto dobitka. Samim tim, povrat na prosječnu aktivu smanjen je s 0,8% koliko je ostvareno u 2014. godini na 0,4%, dok je povrat na prosječni dionički kapital smanjen sa 6,0% na 3,0%.

Stabilan rast depozita

Tabela 9: Finansijski rezultat za 2015. godinu (nekonsolidirani podaci, u mil. KM)

Opis	FBiH	RS	BiH
1. neto dobitak	221,5	59,5	281,0
2. neto gubitak	63,6	138,7	202,3
3. finansijski rezultat (1-2)	157,9	-79,1	78,7
4. finansijski rezultat (z/g)	19,7%	/	-55,7%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

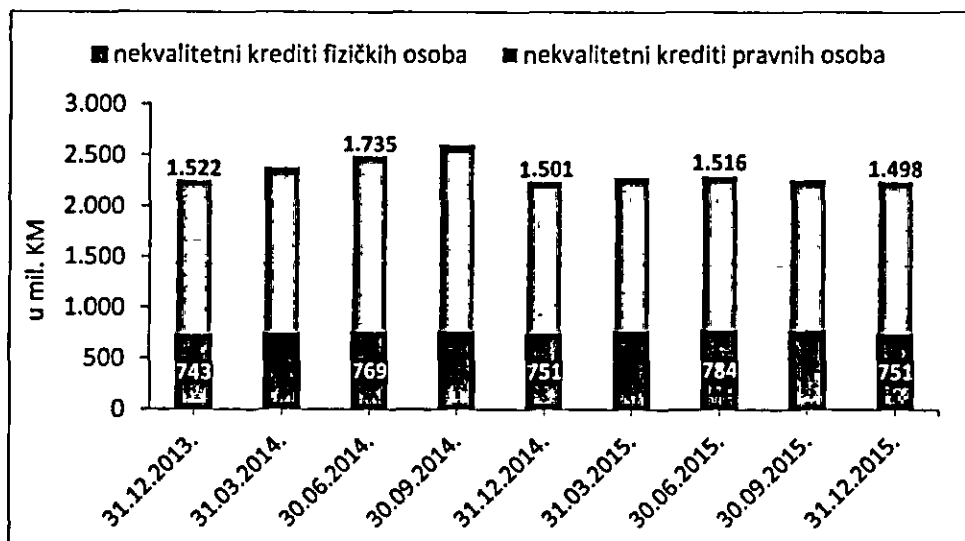
Bilančna suma komercijalnih banaka na kraju godine iznosila je 25,0 mlrd. KM što je svega 3,7% više u odnosu na godinu ranije³⁷. Na strani aktive zabilježen je slab rast potraživanja od domaćih sektora, koja čine 72,0% aktive, kao i negativan rast inozemne aktive. Na strani pasive, zabilježen je negativan rast inozemne pasive, kao i kredita i ostalih stavki neto, dok depoziti i kapital imaju pozitivan rast. Trend razduživanja banaka ka inozemstvu započet u 2009. godini, nastavljen je i u 2015. godini daljnjim smanjenjem ostalih depozita od nerezidenata, kao i smanjenjem kredita od nerezidenata koji zajedno čine gotovo 90,0% inozemne pasive.

Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima plasiranih fizičkim i pravnim osobama iznosilo je 13,7%³⁸, što je nešto niže u odnosu na 2014. godinu (0,5 p.b.). Međutim, ovo smanjenje učešća nekvalitetnih kredita vjerojatno je odraz različite procjene kvalitete kredita pojedinačnih banaka te prestrukturiranja poslovanja i otpisa iz prethodnih godina, a ne sustavnog poboljšanje kvalitete kredita. U strukturi nekvalitetnih kredita dominiraju krediti dani pravnim osobama (66,6%), a ostatak su krediti dani fizičkim osobama (33,4%).

³⁷ Izvor podataka iz bilance stanja je CBBiH.

³⁸ Podaci o kvaliteti aktive i kreditnog portfolija dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Nekvalitetni krediti su krediti čije servisiranje kasni više od 90 dana. Obuhvataju kredite u kategoriji C (kašnjenje više od 90 dana), D (>180 dana) i E (>270 dana – nenaplativi krediti). Krediti pravnim osobama odnose se na sektor poljoprivrede (AGR), proizvodnju (IND), građevinarstvo (CON), trgovinu (TRD), ugostiteljstvo (HTR) te ostale sektore uključujući promet, skladištenje i komunikacije (TRC), finansijsko posredovanje (FIN), poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER), javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV).

Grafikon 12: Nekvalitetni krediti plasirani fizičkim i pravnim osobama (f.o. i p.o)

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Dospjela potraživanja usporila su rast na godišnjoj razini na 2,5%, ali njihovo učešće u ukupnim kreditima i dalje je visoko te iznosi 11,6%³⁹ što je još jedan pokazatelj loše kvalitete kreditnog portfolija.

Depoziti kao najznačajniji izvor financiranja bh. banaka na kraju godine su iznosili 16,5 mlrd. KM što je 98,0% iznosa ukupnih kredita. Ovako visok odnos ukupnih depozita spram kredita posljedica je stabilnog i visokog rasta depozita poredeći s vrlo slabim rastom kredita unazad nekoliko godina.

U odnosu na godinu ranije zabilježeno je povećanje ukupnih depozita za 7,5%, odnosno 1,2 mlrd. KM. Najveći dio ovog povećanja odnosi se na povećanje depozita sektora stanovništva u iznosu od 822,8 mil. KM, zatim na depozite sektora nefinancijskih poduzeća 170,1 mil. KM, opće vlade 103,5 mil. KM te ostalih sektora u iznosu od 59,2 mil. KM. Dok sektor stanovništva, opće vlade i ostali bilježe pozitivan odnos depozita i kredita, tj. ostvaruju pozitivnu neto štednju⁴⁰, sektor nefinancijskih poduzeća ostvaruje negativnu neto štednju, ali s trendom njenog smanjenja.

Tabela 10: Sektorska struktura depozita (u mil. KM, na kraju razdoblja)⁴¹

Opis	Opća Vlada	Nefinancijska poduzeća	Stanovništvo	Ostali sektori	Ukupno
Iznos u mil. KM	1.573,1	3.794,3	9.864,8	1.298,6	16.530,8
Stopa rast g/g	7,0%	4,7%	9,1%	4,8%	7,5%
Učešće u ukupnim depozitima	9,5%	23,0%	59,7%	7,9%	100,0%

Izvor: Centralna banka BiH

Kako je već navedeno, kreditna aktivnost i dalje je na vrlo niskoj razini unatoč boljoj ekonomskoj situaciji u odnosu na godinu ranije. Na kraju godine ukupni krediti iznosili su 16,9 mlrd. KM što predstavlja rast na godišnjoj razini od svega 2,4% ili 393,3 mil. KM. Svi sektori, izuzev nefinancijskih

³⁹ Podatak za dospjela potraživanja pored kredita uključuje i poslove lizinga. Međutim, vrijednost poslova lizinga je zanemariva, tako da se podatak može koristiti kao pokazatelj za potraživanja po osnovu kredita.

⁴⁰ Neto štednja izračunata kao razlika između depozita i kredita pojedinačnih sektora.

⁴¹ Sektor nefinancijskih poduzeća obuhvata nefinancijska privatna i javna poduzeća. Sektor opće vlade obuhvata sve razine vlada u BiH. Za potrebe izrade ove publikacije kategorija ostali sektori obuhvataju sektor ostalih finansijskih institucija (nebankarskih institucija), sektor neprofitnih organizacija i ostali sektori jer pojedinačno imaju malo učešće u ukupnim kreditima/depozitima.

poduzeća, zabilježili su manji rast kreditiranja poredeći s prethodnom godinom. Krediti nefinancijskim poduzećima bili su 19,0 mil. KM manji u odnosu na kraj 2014. godine.

Tabela 11: Sektorska struktura kredita (u mil. KM, na kraju razdoblja)

Opis	Opća vlada	Nefinancijska poduzeća	Stanovništvo	Ostali sektor	Ukupno
Iznos u mil. KM	1.134,9	7.842,7	7.784,2	105,1	16.866,8
Stopa rasta g/g	3,1%	-0,2%	4,8%	26,2%	2,4%
Učešće u ukupnim kreditima	6,7%	46,5%	46,2%	0,6%	10,0%

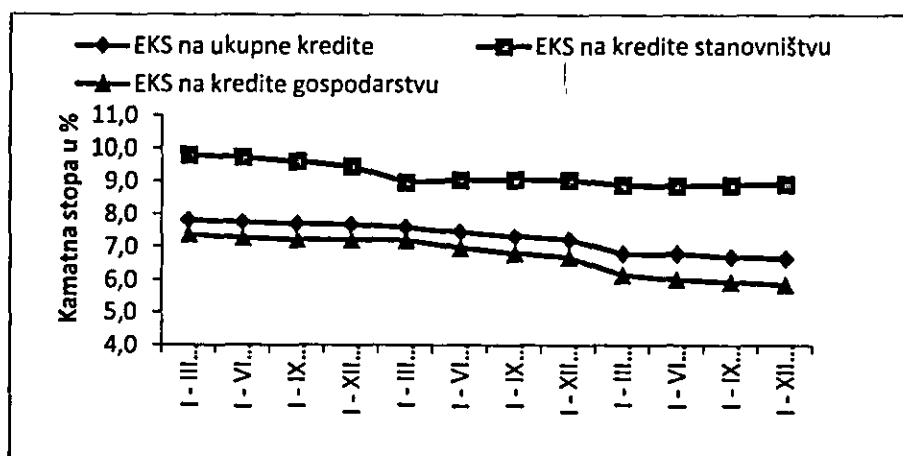
Izvor: Centralna banka BiH

Plasiranje kredita u inozemnoj valuti nije rašireno u BiH, pa tako krediti plasirani u KM čine 97,7% ukupno plasiranih kredita. S druge strane, krediti s valutnom klauzulom čine 65,0% ukupnih kredita, a od toga 97,0% vezano je za valutu Euro, dok je za švicarski franak vezano 3% kredita.

Zaduženost po glavi stanovnika mjerena ukupnim bankarskim kreditima u 2015. godini iznosila je 4.407 KM, dok je zaduženost po osnovu kredita plasiranih isključivo sektoru stanovništva iznosila 2.034 KM⁴².

I aktivne i pasivne kamatne stope zabilježile se smanjenje u prethodnom razdoblju. Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite u 2015. godini iznosila je 6,67% što je za 0,56 p.b. manje poredeći s godinom ranije. Smanjenju kamatne stope na ukupne kredite doprinijele su manje kamatne stope na ukupne kratkoročne kredite kao i na ukupne dugoročne kredite. Ponderirana prosječna EKS na kratkoročne kredite u promatranom razdoblju iznosila je 5,68% i manja je za 0,82 p.b. poredeći g/g, dok je na dugoročne kredite iznosila 7,72% i zabilježila je smanjenje od 0,29 p.b. Na grafikonu ispod prikazano je kretanje kamatnih stopa za dva najznačajnija sekora: stanovništvo i poduzeća.

Grafikon 13: Kretanje kamatnih stopa na kredite⁴³

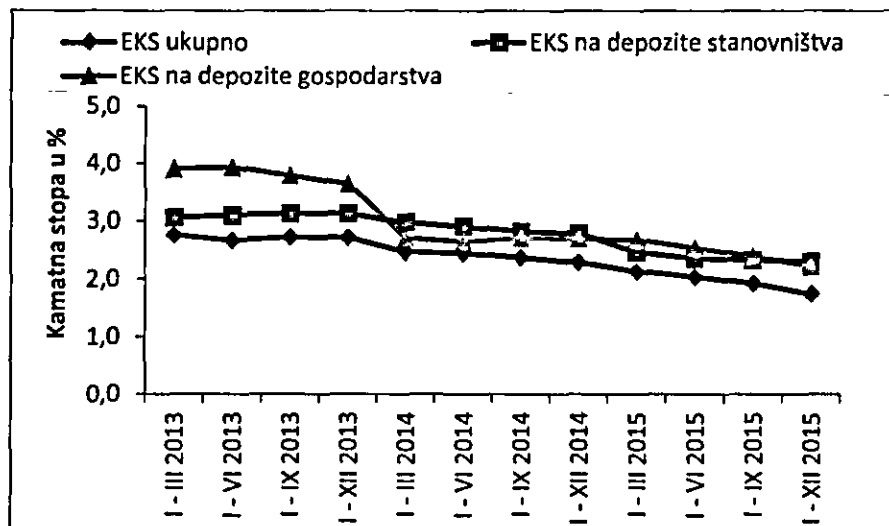
Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

⁴² Prema zadnjoj procjeni iz 2014. godine, BiH ima 3.827.343 stanovnika. Izvor: BHAS.

⁴³ Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu BiH (kao i kratkoročna i dugoročna EKS za BiH) dobivena je ponderiranim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u FBiH. Kao ponderi su korištena učešća ukupnih novoodobrenih kredita/novoprimitljenih depozita u FBiH i RS u ukupnim novoodobrenim kreditima/novoprimitljenim depozitima u BiH. U novoodobrenim kreditima u određenom razdoblju uključeni su i prolongirani i restrukturirani krediti, kao i prekoračenja po računima. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u Dodatku.

Ponderirana prosječna EKS na ukupne depozite zabilježila je smanjenje od 0,55 p.b. i za 2015. godinu je iznosila 1,74%. EKS na kratkoročne depozite za promatrano razdoblje iznosila je 0,80% i manja je za 0,45 p.b., dok je EKS na dugoročne depozite manja za 0,63 p.b. poredeći g/g. Za 2015. godinu iznosila je 2,56%.

Grafikon 14: Kretanje kamatnih stopa na depozite

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

U 2015. godine glavni berzanski indeksi u SAD, Evropi, su se poslije naglog pada u septembru uglavnom oporavili do kraja 2015. godine

Berzanski indeksi u BiH (BATX) i Srbiji (SRX) ostvarili su pad vrijednosti u odnosu na isti period prošle godine, dok je Hrvatski index (CROX) ostvario rast vrijednosti

Povećan ukupni promet i ukupna kapitalizacija na bh. berzama u 2015. godini

Međunarodno okruženje

Većina glavnih berzanskih indeksa u SAD-u su ostvarila manji pad u 2015. godini uz iznimku Nasdaq 100 indeksa koji je ostvario rast od 5,7% g/g. Glavni berzanski indeksi u SAD (Dow Jones Industrial Average i S&P 500) ostvaruju pad od 2,2% odnosno 0,7% respektivno.

Od događaja koji su najviše obilježili kretanje indeksa je svakako nagli pad cijena na svjetskim berzama izazvan prvenstveno padom indeksa kineske berze. Cijeli proces uzrokovan je devalvacijom kineske nacionalne valute, kao pokušaj Kine da poveća konkurentnost izvoznih proizvoda odnosno rast ekonomije.

Na evropskom berzanskom tržištu engleski indeks FTSE 100 ostvaruje pad od 12,1% g/g. Suprotno, DAX indeks u Frankfurtu ostvaruje rast 11,2% g/g. Na bečkoj berzi vrijednost bosanskog indeksa BATX je pala za 2% g/g kao i vrijednost srbijanskog indeksa SRX (-8,4%) dok je hrvatski CROX je ostvario rast od 5,9%.

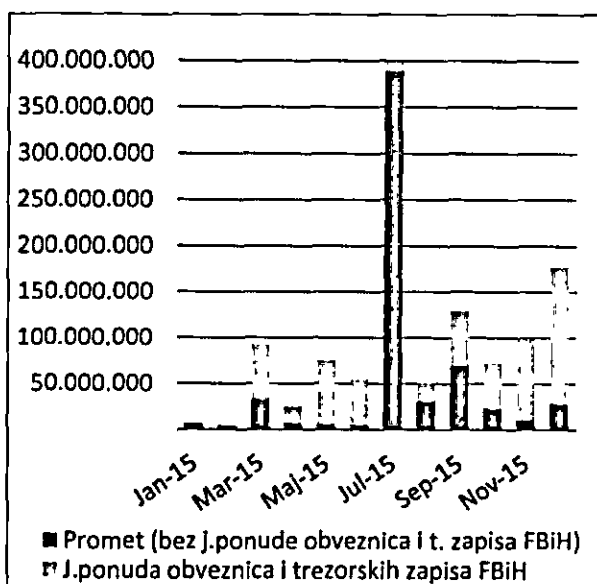
Ukupni promet i kapitalizacija

Ukupni promet na bh. berzama u 2015. godini je iznosio 1,78 mlrd. KM, što predstavlja rast prometa od 47,7% g/g.

Ukupan promet na SASE u 2015. godini je iznosio 1,22 mlrd. KM uz rast od 152,4% g/g, što čini 68,5% od ukupnog prometa u BiH. U pomenutom periodu uspješno je prodano trezorskih zapisa i obveznica u ukupnom iznosu od 607,9 mil. KM (49,8% ukupnog bh. prometa). Najveći promet je ostvaren dionicama UniCredit bank d.d. Mostar (227,8 mil. KM) i dionicama Ziraat banke d.d. Sarajevo (24,3 mil. KM). Evidentno je da je najveći promet u 2015. godini bio dionicama stranih banaka (ne računajući promet obveznicama i trezorskim zapisima).

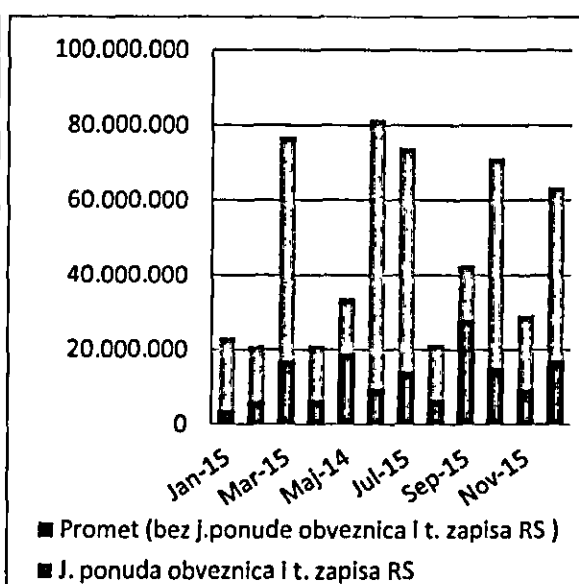
Na BLSE ukupan promet je bio 560,6 mil. KM uz pad od 4,4% g/g, što čini 31,5% ukupnog prometa u BiH. Od ovoga iznosa 72,8% se odnosi na promet javnom ponudom obveznica i trezorskih zapisa (408,4 mil. KM). Najveća trgovina je obavljena sa dionicama Telekom Srpske a.d. Banja Luka (9,4 mil. KM).

Grafikon 15: Ukupan promet ostvaren na SASE

Izvor: SASE

Grafikon 16: Ukupan promet ostvaren na BLSE

Izvor: BLSE

Ukupna kapitalizacija u 2015. godini na SASE je povećana za 18,9% g/g, dok je na BLSE smanjena za 3,7%, što je rezultiralo rastom ukupne kapitalizacije na bh. berzama od 8% g/g. U isto vrijeme Beogradska berza ostvaruje pad ukupne kapitalizacije od 14,4% dok Zagrebačka burza ostvaruje rast kapitalizacije od 3,7%⁴⁴.

Indeksi

Vrijednosti glavnih bh. indeksa (SASX-10, BIFX, BIRS i ERS-10) su u 2015. godini su zabilježile smanjene (g/g). U istome periodu indeks investicionog fonda FIRS je ostvarivao rast.

Na SASE, indeks investicijskih fondova BIFX je zabilježio pad vrijednosti od 2,4%, SASX-10⁴⁵ je takođe pao za 2,2% g/g. Vrijednost indeksa primarnog slobodnog tržišta SASX-30 je zabilježila minimalan rast vrijednosti od 1,1% g/g.

Na BLSE, indeks investicijskih fondova FIRS je ostvario rast od 8,8% g/g, dok je vrijednost BIRS-a pala za 8,6%, a ERS-10⁴⁶ pala čak za 21,8%.

⁴⁴ Vrijednosti kapitalizacije izražene u EUR prema vladajućem kursu na taj dan.

⁴⁵ U sastav SASX-10 ulaze: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo, „Fabrika duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo, „JP Elektroprivreda HZHB“ Mostar, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo, „HT Mostar d.d.“, „IK Banka d.d. Zenica“, „Energopetrol“ d.d. Sarajevo, „Tvornica Cementa Kakanj“ d.d. Kakanj.

IV VANJSKI SEKTOR

Platni bilans BiH

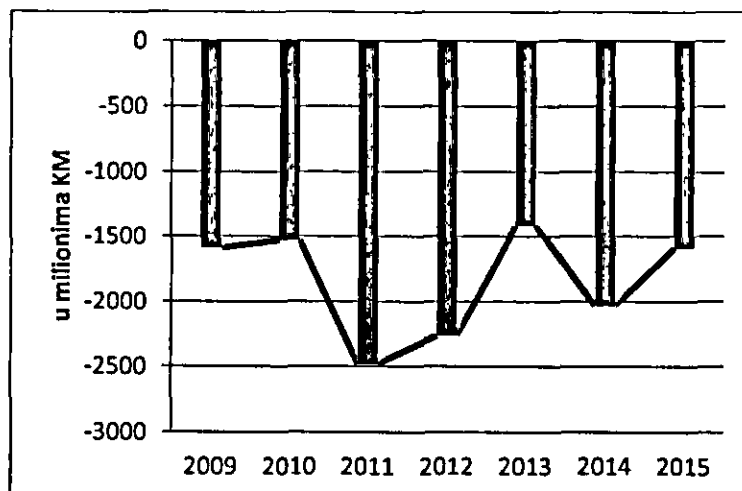
Deficit tekućeg računa u 2015. godini iznosio je 1,6 milijardi KM

Prema dostupnim podacima deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2015. godinu iznosio je 1,6 milijardi KM što predstavlja smanjenje za 22% u odnosu na 2014. godinu. Ovaj iznos deficita tekućeg računa predstavlja 5,4% BDP-a.

Deficit tekućeg računa je i dalje najvećim dijelom bio određen deficitom vanjske trgovine (roba i usluga), koji je u proteklom periodu smanjen za 12,5% (g/g). Do ovog smanjenja je najvećim dijelom došlo zbog negativne stope rasta uvoza roba i usluga u posmatranom periodu od 1,5%, te porasta stope izvoza roba i usluga za 5,8%.

Tokom posmatranog perioda došlo je do iznenadnog pada tekućih neto priliva iz inostranstva od 7,8% (g/g), koji je rezultat pada priliva od 7,9% (g/g) uprkos smanjenju tekućih odliva u inostranstvo za 8,3% (g/g).

Grafikon 17: Deficit tekućeg računa BiH

Izvor: Centralna banka BiH

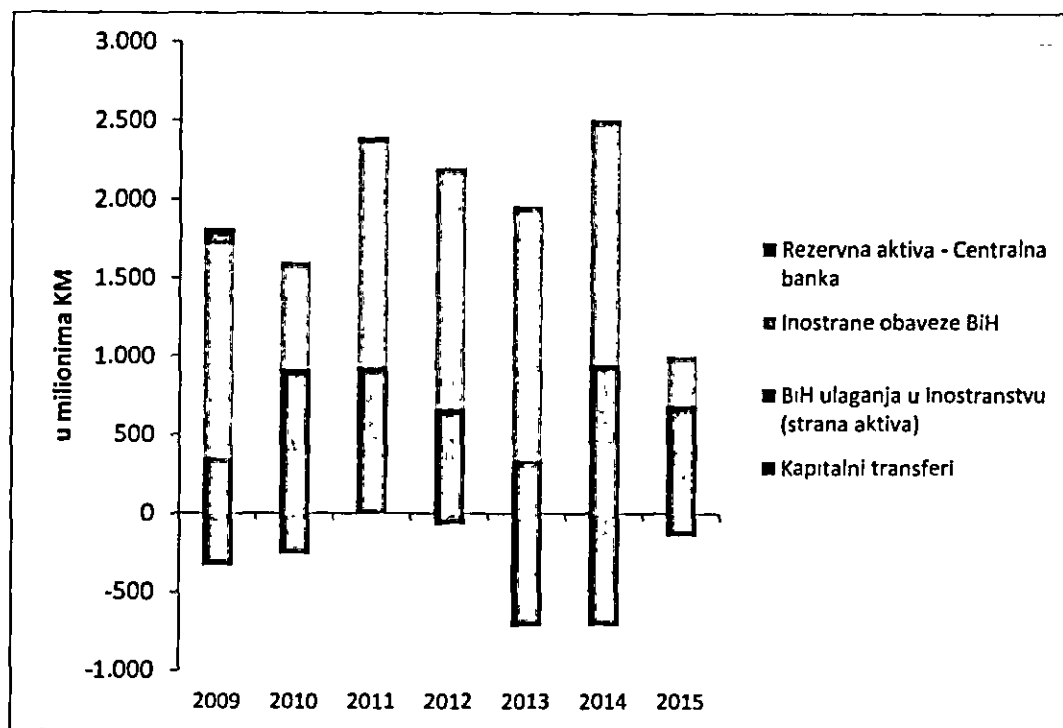
Teško objašnjiv pad socijalnih beneficija iz inostranstva za 370 miliona KM (25% - g/g) je bio glavni uzrok pomenutog smanjenja inostranih priliva. Do sada su ovi prilivi bili stabilni i kretali su se oko 1,4 milijarde na godišnjem nivou, te bi u slučaju da nije došlo do smanjenja ovih socijalnih beneficija pad deficita tekućeg računa iznosio 36% na godišnjem nivou. Drugim riječima, deficit tekućeg računa bi umjesto pomenutih 5,4% iznosio 4,4% BDP-a.

Smanjenje deficita tekućeg računa je znatno umanjilo potrebe za finansiranjem, tako da je uprkos snažnom smanjenju finansijskih neto priliva iz inostranstva (od 22%) došlo do porasta deviznih rezervi od 10% u 2015. godini (g/g). Drugim riječima, kapitalni i finansijski neto prilivi iz inostranstva su bili 50% veći od deficita tekućeg računa.

⁴⁶ Pad indeksa ERS-10 je izazvao pad cijena dionica „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje od 19,67% i „RITE Ugljevik“ a.d. Ugljevik od 15,66%.

Priliv stranog kapitala u BiH (povećanje strane pasive⁴⁷) je činio tri četvrtine finansijskih priliva iz inostranstva kojima je finansiran deficit, dok je ostatak priliva došao kroz smanjenje bh ulaganja u stranu aktivu⁴⁸. Kada govorimo o smanjenju strane aktive može se reći da se ona uglavnom odvijala u obliku valuta i depozita.

Grafikon 18: Finansiranje deficita tekućeg računa BiH

Izvor: Centralna banka BiH

Smanjenje inostranih priliva po osnovu bh. obaveza prema inostranstvu za 12,5% je prije svega bio rezultat pada priliva po osnovu vanjskog zaduživanja od skoro 40%.

Do smanjenja zaduživanja je prije svega došlo u domenu direktnih stranih ulaganja, te kroz intenzivnije razduživanje⁴⁹ u okviru finansijskog sektora. Inače, ovo raduživanje finansijskog sektora traje još od 2009. godine, te je nakon smanjenja u 2013. i 2014. godini ponovo došlo do naglog rasta sa 92 miliona u 2014. na 296 miliona u 2015. godini. Ovo je donekle neutralisano rastom zaduživanja u domenu nefinansijskih preduzeća koja nisu dio DSU.

Trgovinski krediti su učestvovali sa 33% u finansiranju deficita tekućeg računa (g/g) i kretali su se u okviru višegodišnjeg trenda (u periodu 2007-2014 su se kretali u intervalu 16% - 36%).

⁴⁷ Strana pasiva obuhvata obaveze BiH prema nerezidentima

⁴⁸ Strana aktiva podrazumijeva obaveze nerezidenata prema BiH (npr. strana ulaganja u vlasnički kapital BiH, držanje strane valute)

⁴⁹ smanjivanje finansijske poluge (multiplikatora glavnice)

Vanjskotrgovinska razmjena u BiH u 2015. godini

Ostvaren rast izvoza roba zahvaljujući povećanju proizvodnje u prerađivačkoj industriji, izveznoj tražnji i otvaranju novih tržišta za bh. kompanije

Smanjenje robnog uvoza usljed pada uvoznih cijena (nafta i hrana), kao i baznog efekta iz prethodne godine

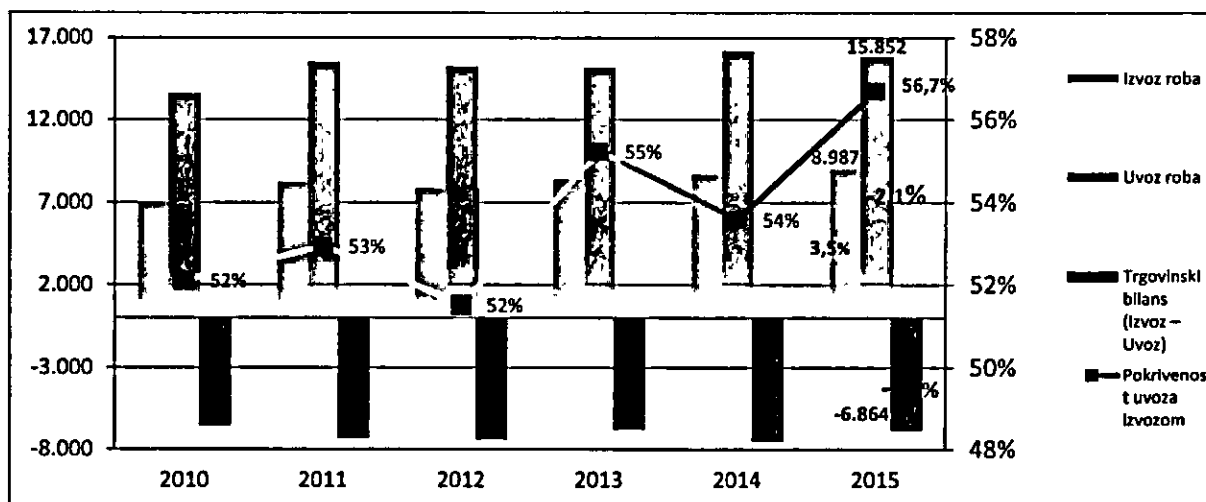
Značajno smanjenje vanjskotrgovinskog robnog deficita

Tokom 2015. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila pozitivan napredak kada je u pitanju vanjskotrgovinska robna razmjena sa svijetom.

U okviru ukupne robne razmjene koja se zadržala na prošlogodišnjem nivou došlo je do povećanja izvoza, smanjenja uvoza i značajnijeg smanjenja vanjskotrgovinskog deficita što je rezultiralo poboljšanjem pokrivenosti uvoza izvozom na kraju godine.

Glavni faktori ovih kretanja u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni bili su jačanje izvozne tražnje, kretanje svjetskih cijena roba (energenti i hrana), bazni efekt iz prošle godine, kao i mjere koje su nadležne institucije poduzele na unaprijeđenju izvoza i otvaranje bh. kompanija na tržište Republike Turske.

Grafikon 19 : Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u 2015. godini

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

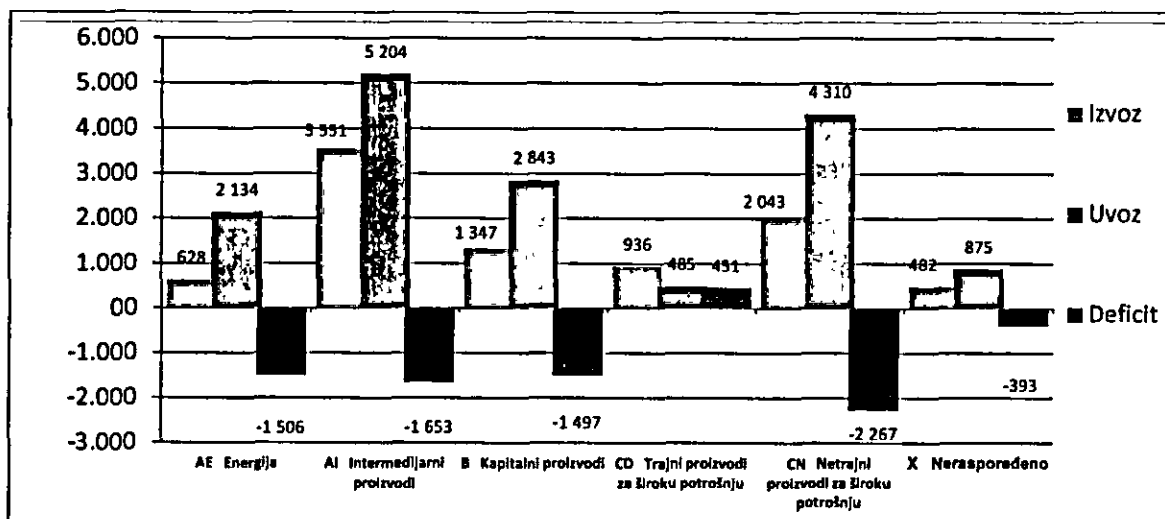
Izvoz roba u 2015. godini

Viši nivo ekonomske aktivnosti u Eurozoni i zemljama regiona koji se manifestovao kroz povećanje ekonomskog rasta pozitivno se odrazio na proizvodne procese u Bosni i Hercegovini i u konačnici na bh.izvoz. Tako je BiH prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2015. godinu ostvarila ukupni robni izvoz od 8,9 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 3,5% u odnosu na prethodnu godinu⁵⁰, dok je realni rast usljed smanjenja izvoznih cijena bio nešto viši i iznosio je oko 3,8%⁵¹.

⁵⁰ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-decembar 2015. godine", 20.01.2016. godine.

Ako se bh. izvoz roba u navedenom periodu posmatra po glavnim industrijskim grupama proizvoda, izuzev kategorija energija i neraspoređeno, gdje je zabilježeno smanjanje izvoza od oko 25% odnosno 10%, u svim ostalim kategorijama zabilježen je rast izvoza pri čemu su stope rasta iznosile: netrajni proizvodi za široku potrošnju 11,2%, kapitalni proizvodi 10,6%, intermedijarni proizvodi 6,1% i trajni proizvodi za široku potrošnju 2,3%.

Grafikon 20 : Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene u 2015. godini u nominalnim iznosima po GIG klasifikaciji.

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najviše stope rasta i samim tim najznačajniji doprinos rastu izvoza zabilježeni su prilikom izvoza mesa i mesnih preradevina od 53% (1 p.p)⁵², naoružanja i municije 47,8% (0,5 p.p), osnovnih hemijskih proizvoda 15,1% (0,6 p.p), električne opreme 33% (0,6 p.p), odjeće 14,2% (0,5 p.p), te rezane građe od 10% (0,4 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja i samim tim negativan doprinos rastu izvoza registrirana su u okviru nafte i naftnih derivata 45% (1,7 p.p), koksa 15,5% (0,3 p.p), te sirovog željeza i čelika 10,5% (0,6 p.p) i sekundarnih sirovina od oko 25% (0,8 p.p). Potrebno je također istaći da je rast robnog izvoza tokom 2015. godine ostvaren bez pozitivnog doprinosa električne energije u okviru koje je registriran nominalni pad (posmatrano u novčanim iznosima) od oko 8%, a negativan doprinos rastu ukupnog izvoza iznosio je (0,3 p.p).

Ako se bh. izvoz roba u 2015. godini posmatra po glavnim trgovinskim blokovima izvoz roba u zemlje EU koji čini 71,8% ukupnog izvoza povećan je za 3%, dok je izvoz roba u zemlje CEFTA-e koji u ukupnom izvozu učestvuje sa 14,8% smanjen za 1,8%. Ako se posmatraju doprinosi rastu izvoza po glavnim trgovinskim blokovima vidljivo je da je pozitivan doprinos rastu ostvaren prilikom izvoza roba na tržišta zemalja EU i tržišta trećih zemalja⁵³ od 2,1 p.p odnosno 1,7 p.p, dok je doprinos zemalja CEFTA bio negativan i iznosio je 0,3 p.p. Sa stanovišta glavnih trgovinskih partnera u navedenom periodu došlo je do povećanje izvoza u Sloveniju 7,3%, Njemačku 7,2%, i Italiju 1,6%, dok je s druge strane došlo do smanjenja bh. izvoza u Srbiju 3,7% Hrvatsku 3,1% i Austriju 1,7%. Tokom 2015. godine vrijedi istaći povećanje izvoza roba u Republiku Tursku od 51,3% u odnosu na

⁵¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeksi izvoznih i uvoznih cijena BiH, 2015", 22.02.2016.godine.

⁵² Prilikom izrade ovog teksta vrijednosti koje su prikazane u zagradi predstavljaju doprinose rastu u procentnim poenima.

⁵³ Treća tržišta obuhvataju sve ostale zemlje koje nisu članice EU i CEFTA-e.

prethodnu godinu, a pojedinačni doprinos izvoza roba na tržište Turske iznosio je 1,4 p.p što predstavlja najveći pojedinačni doprinos jedne zemlje u bh. izvozu.

Uvoz roba u 2015. godini

Tokom 2015. godine ukupni bh. uvoz roba iznosio je približno 15,9 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjanje od 2,1% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim na osnovu raspoloživih podataka o cjenovnim kretanjima (pad uvoznih cijena od 2,5%) može se zaključiti da je bh. uvoz roba tokom 2015. godine stagnirao u realnom smislu. Ključni razlozi smanjenja uvoza u navedenom periodu bili su pad svjetskih cijana (ponajviše energenata i harne), te bazni efekt iz prošle godine kada se desio nagli skok uvoza roba⁵⁴. Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda smanjenja su zabilježena u kategorijama energije 20,7% i kapitalnih proizvoda 3%, dok je u ostalim kategorijama zabilježeno povećanje uvoza roba.

Ako se bh. uvoz tokom 2015. godine posmatra detaljnije po proizvodima evidentno je da su najznačajnija smanjenja registrirana u okviru uvoza nafte i naftnih derivata. Tako je uvoz sirove nafte tokom 2015. godine iznosio 634 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu smanjen je za 39%, dok je uvoz rafinirane nafte i ostalih derivata iznosio 941 milion KM i smanjen je za 15%. Zajednički negativan doprinos ove dvije kategorije u ukupnom uvozu iznosio je 3,5 p.p, što je bio glavni razlog nominalnog pada uvoza roba u 2015. godini. Potrebno je također istaći da su ova dešavanja uglavnom posljedica cjenovnih kretanja iz razloga što je tokom 2015. godine došlo do pada cijene nafte od 47,2% u odnosu na prethodnu godinu.⁵⁵ Tako se može konstatovati da su ova cjenovna kretanja nafte i naftnih derivata i djelimično pad cijena hrane, uz izraženi bazni efekt iz prethodne godine bili i glavni faktori nominalnog smanjenja uvoza u 2015. godini.

S druge strane, u većini ostalih kategorija zabilježeno je nominalno povećanje uvoza pri čemu su najznačajnija povećanja uvoza roba ostvarena u okviru kategorija: primarni aluminijum, sirova koža, živa stoka, električna oprema i motornih vozila. Geografski posmatrano, tokom 2015. godine došlo je do povećanja uvoza iz zemalja CEFTA-e od 5%, dok je uvoz iz zemalja EU porastao za 1,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri, u posmatranom periodu došlo je do povećanja bh. uvoza iz Srbije 6,1%, Italije 6,3%, Austrije 5,4%, Njemačke 2,4% i Slovenije 1,4%, dok je smanjenje uvoza registrirano prilikom uvoza iz Rusije i Hrvatske od oko 30% odnosno 10% u odnosu na prethodnu godinu.

Vanjskotrgovinski robni deficit u 2015. godini

Vanjskotrgovinski robni deficit u 2015. godini iznosio oko 6,9 milijardi KM i u poređenju sa prethodnom godinom smanjen je za 8,7%. Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda vidljivo je da je smanjenje deficita registrirano u svim kategorijama izuzev kategorije neraspoređeno u okviru koje je registrirano povećanje, a doprinos rastu je iznosio 1,8 p.p. Najveće smanjenje robnog deficita registrirano je u okviru energije i iznosilo je 18,9%, a doprinos ove kategorije u ukupnom smanjenju deficita iznosio je 4,7 p.p.

Vrijedi istaći da je tokom 2015. godine u okviru ove kategorije došlo je do pada svjetskih cijena nafte od preko 40% što bio i glavni razlog smanjenja deficita kako energije tako i ukupnog vanjskotrgovinskog robnog deficita u BiH. Pored energenata, smanjenje svjetskih cijena hrane uz naročito pozitivan doprinos izvoza u okviru ove kategorije pozitivno se odrazio na vanjskotrgovinski

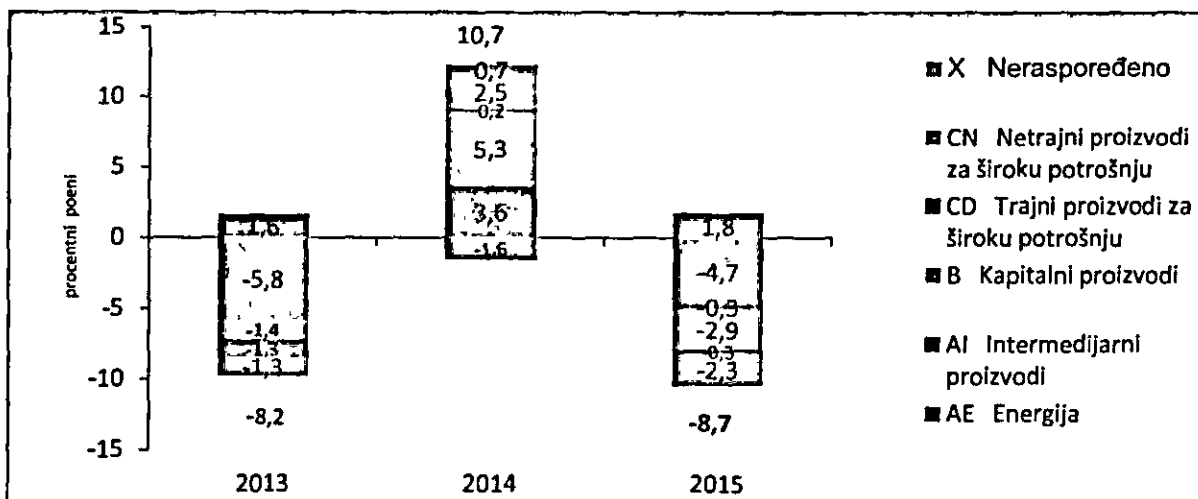
⁵⁴ Nagli skok uvoza desio se u istom periodu prethodne godine usljed povećanog uvoza roba nakon poplava koje su tokom maja 2014. godine zahvatile Bosnu i Hercegovinu.

⁵⁵ IMF, „ Commodity Prices in 2015“, March, 2016.

robni deficit u BiH. Tako je tokom 2015. godine u okviru netrajnih proizvoda za široku potrošnju registrirano smanjenje deficita od 7,2%, a doprinos ukupnom smanjenju iznosio je 2,3 p.p. Pored ove dvije kategorije za 12,6% je smanjen deficit u okviru kapitalnih proizvoda, a doprinos ove kategorije u smanjenju deficita iznosio skoro 3 p.p.. Što se tiče Intermedijarnih proizvoda, tu nije došlo do značajnijih promjena i deficit se zadržao na približno prošlogodišnjem nivou.

Potrebno je također istaći da Bosna i Hercegovina već duži niz godina u okviru kategorije trajni proizvodi za široku potrošnju (dominantno namještaj), bilježi suficit koji je nastavio trenda rasta i tokom 2015. godine po registriranoj stopi od 4,4%, što je doprinijelo smanjenju deficita od 0,3 p.p.

Grafikon 21 : Doprinosi smanjenju robnog deficita od u 2015. godini po GIG klasifikaciji

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Posmatra li se struktura po glavnim trgovinskim blokovima 55% ukupnog robnog deficita (što u nominalnom smislu iznosi 3,8 milijardi KM) odnosi se na zemlje EU i CEFTE u omjeru 46,5% i 9,1%, dok se ostatak od od 3,05 milijardi KM (44,4%) odnosi na deficit koju je nastao prilikom robne razmjene sa zemljama koje se ne nalaze u ovim trgovinskim blokovima.

Tako se može konstatovati da su za pad robnog deficita u 2015 godini ključna bila smanjenje deficita prilikom razmjene sa ostalim zemljama od 18,4% i zemljama EU od 2,6% (10,3 p.p), dok je deficit sa zemljama CEFTE uvećan za 23,2% (1,6 p.p).

Ovo smanjenje vanjskotrgovinskog robnog deficita poboljšalo je pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini u odnosu na prethodnu godinu za 3,1 p.p, tako da je ista na kraju 2015. godine iznosila 56,7%.⁵⁶ Detaljnije posmatrano, pokrivenost uvoza izvozom za zemljama EU i CEFTE iznosila je 67% odnosno 68%, dok je pokrivenost na nivou ostalih zemalja iznosila oko 30%. Posmatrano po zemljama koje su glavni bh. vanjskotrgovinski partneri potrebno je istaći da BiH bilježi nešto viši nivo pokrivenosti uvoza izvozom roba sa Slovenijom 97%, Njemačkom 74%, Italijom 69% , dok je slabija pokrivenost uvozom prilikom robne razmjene sa Hrvatskom i Turskom 55%, a najniža prilikom robne razmjene sa Srbijom svega 45%.

Ovdje svakako vrijedi istaći da BiH u okviru vanjskotrgovinske razmjene sa Austrijom ostvarila suficit koji je blago smanjen, ali je pokrivenost izvoza uvozom iznosila 132%. Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH za 2015. godinu prikazan je u tabeli ispod:

⁵⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-decembar 2015. godine", 20.01.2016. godine.

Tabela 12: Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH prema HS klasifikaciji u 2015. godini

Izvor i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				BILANS				
	Janur-December, 2014		Janur-December, 2015		Janur-December, 2014		Janur-December, 2015		Janur-December, 2014		Janur-December, 2015		Prijehodni omjer bilansa
	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO	8.684	8.987	3,5	3,3	16.199	15.852	-2,1	-2,1	7.516	6.864	-8,7	-8,7	56,7%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORUJEKA	115	189	65,0	0,86	457	520	14,0	0,39	342	331	-3,2	-0,14	37,0%
2 PROIZVODI BILNOG PORUJEKA	159	202	27,2	0,50	710	757	6,6	0,29	551	555	0,6	0,04	26,1%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORUJEKA I BILNOG PORUJEKA	93	119	27,1	0,29	151	167	11,0	0,10	57	49	-15,1	-0,12	70,2%
4 PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	283	308	8,9	0,29	1434	1447	0,9	0,08	1.152	1.139	-1,1	-0,17	21,4%
5 PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKA	949	738	-22,2	-2,43	2813	2258	-19,7	-3,43	1.864	1.520	-18,5	-4,58	32,3%
6 PROIZVODI MEMUSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	604	702	16,1	1,12	1566	1572	0,4	0,04	961	870	-9,5	-1,21	44,1%
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUKČUK	249	284	14,0	0,40	950	1007	6,1	0,36	700	723	3,3	0,30	28,2%
8 KOŽA I KRZNO	147	162	9,9	0,17	482	463	-4,1	-0,12	335	301	-10,2	-0,45	35,7%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	645	669	3,7	0,28	191	206	7,7	0,09	-454	-463	2,0	-0,12	327,1%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	230	260	13,0	0,35	387	388	0,1	0,00	157	128	-18,8	-0,39	66,9%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	425	495	16,3	0,80	986	1024	3,8	0,23	561	529	-5,7	-0,43	47,9%
12 OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLUČNI PROIZVODI	666	640	-3,9	-0,30	329	336	2,0	0,04	-337	-304	-9,7	0,44	186,6%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLUČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	63	53	-15,6	-0,11	303	314	3,6	0,07	240	261	8,6	0,28	16,8%
14 BISERI, PLEMENTI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	13	12	-6,5	-0,01	14	13	-9,0	-0,01	1	1	-40,3	-0,01	97,3%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1.749	1.652	-5,6	-1,12	1500	1536	2,4	0,22	-249	-116	-63,4	1,77	107,4%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	939	1.018	8,4	0,91	2338	2198	-6,0	-0,86	1.398	1.180	-15,6	-2,91	47,1%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIOLOVI I PRIBOR	300	317	5,8	0,20	1038	1071	3,1	0,20	738	753	2,1	0,20	27,2%
18 SATOVI, MIJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	17	21	19,4	0,04	193	219	13,4	0,16	176	198	12,8	0,30	14,5%
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIOLOVI I PRIBOR	92	136	47,8	0,51	6	7	11,8	0,00	-86	-129	50,5	-0,58	2980,0%
20 RAZNI PROIZVODI	944	1.008	6,7	0,73	350	350	0,0	0,00	-594	-658	10,7	-0,84	263,7%
21 UMJETNIČKA DIJELA, KOLEKCIJONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	77,3	0,00	0	0	2,7	0,00	0	0	-17	0,00	62,8%
99 NERAZVRSTANO	0	0	-96,8	0,00	0	0	-79,7	0,00	0	0	-11	0,00	

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

V STRANA DIREKTNA ULAGANJA

Ulaganja u svijetu i regionu

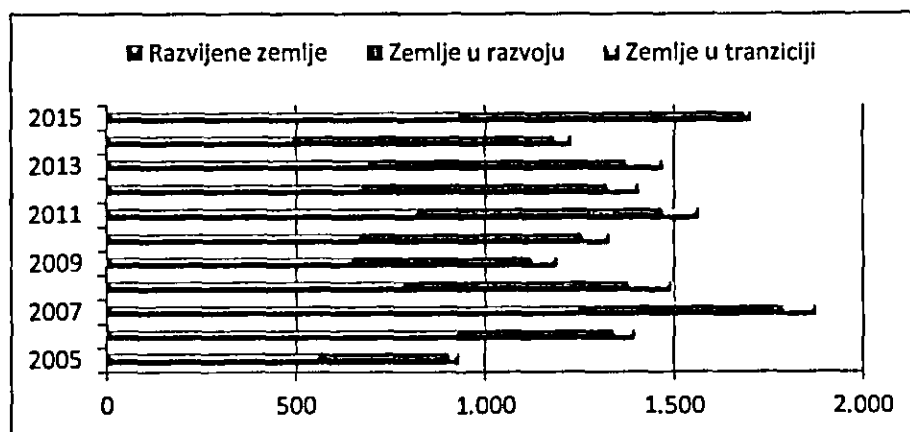
Strana direktna ulaganja u svijetu u 2015. godini bi mogla ostvariti povećanje od 36,5% g/g

Prema najnovijim procjenama UNCTAD-a, strana direktna ulaganja u svijetu u 2015. godini iznose oko 1.699,0 mlrd. USD uz povećanje od 36,5% g/g. Od toga iznosa 55,1% se odnosi na razvijene zemlje, 43,6% na zemlje u razvoju, dok na zemlje u tranziciji se odnosi svega 1,3% i ostvaruju najveći pad ulaganja (54,3% g/g)

U BiH, prema podacima u platnom bilansu, SDU u 2015. godine su smanjena 34,8% g/g

U BiH je najviše ulagano u telekomunikacije, finansijske djelatnosti i osiguranje

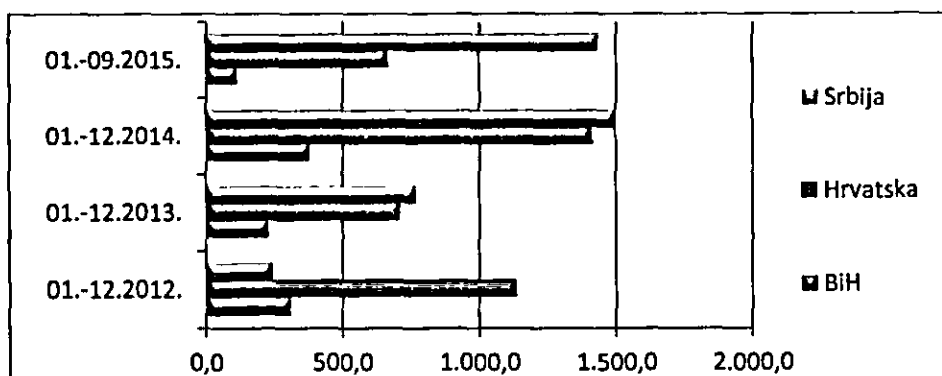
Grafikon 22: Tok SDU u svijetu (u mlrd. USD)

Izvor: Unctad statistics, Global trend monitor No 22

Slijedeći trend koji se odnosi na zemlje u tranziciji, SDU u BiH i Hrvatskoj u prva tri kvartala 2015. godine su na manjem nivou u poređenju sa istim periodom prethodne godine, dok je u Srbiji ulaganje nešto veće.⁵⁷

Grafikon 23: Strana direktna ulaganja u BiH, Srbiji i Hrvatskoj (u mil. EUR)

Izvor: CBBiH, HNB, NBS

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Prema podacima Centralne banke BiH objavljenim u platnom bilansu strana direktna ulaganja u 2015. godini iznose 473,1⁵⁸ mil. KM, što je manje za 34,8% u odnosu na ulaganje u prošloj godini.

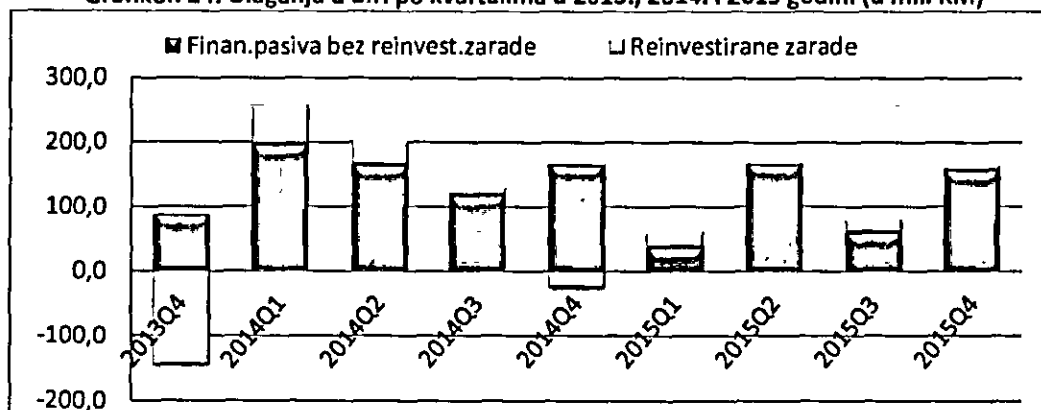
⁵⁷ Podatak se odnosi na tri kvartala 2015. godine jer u periodu izrade Ekonomskih trendova nisu objavljeni podaci za 12. mjeseci. Izvor: CBBiH, HNB i NBS.

Tabela 13: Stope rasta po kvartalima SDI 2015/2014 g/g

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2015	-76,4%	-15,8%	-37,5%	17,9%	-34,8%

Izvor: CBBiH

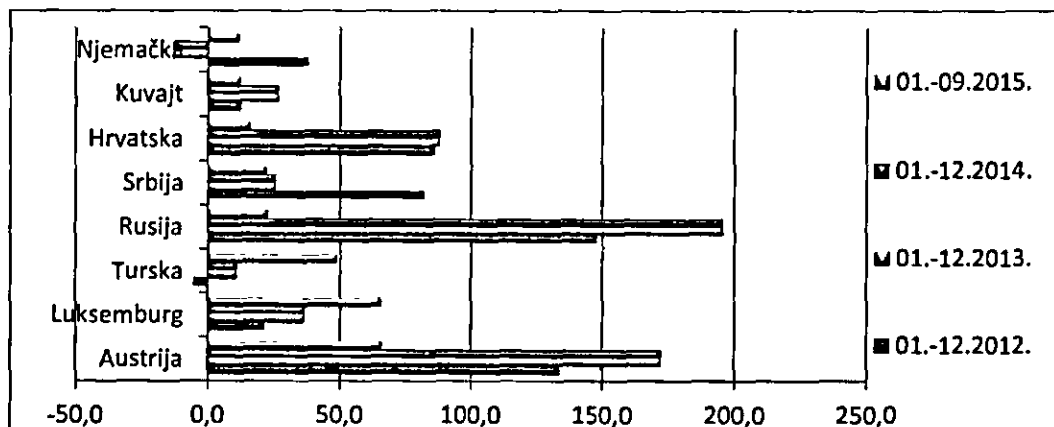
Grafikon 24: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2013., 2014. i 2015 godini (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Prema posljednjim dostupnim podacima Centralne banke BiH za devet mjeseci 2015. godine (koji se prikupljaju po drugoj metodologiji⁵⁹) najviše je bilo ulaganja iz Austrije (65,8 mil. KM), Luksemburga (65,3 mil. KM) i Turske (48,8 mil. KM). Najveće povlačenje kapitala je bilo u Francusku (40,8 mil. KM⁶⁰), Švajcarsku (17,6 mil. KM⁶¹) i Slovačku (16,7 mil. KM⁶²).

Grafikon 25: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama u mil. KM

Izvor: CBBiH

Posmatrajući strukturu SDU po djelatnostima za tri kvartala u 2015. godini je najviše ulagano u telekomunikacije (66,2 mil. KM), finansijske djelatnosti i osiguranje (48,6 mil. KM). Procentualni iznosi ulaganja po djelatnostima su predstavljeni na grafikonu ispod.

⁵⁸ Neto finansijska pasiva.

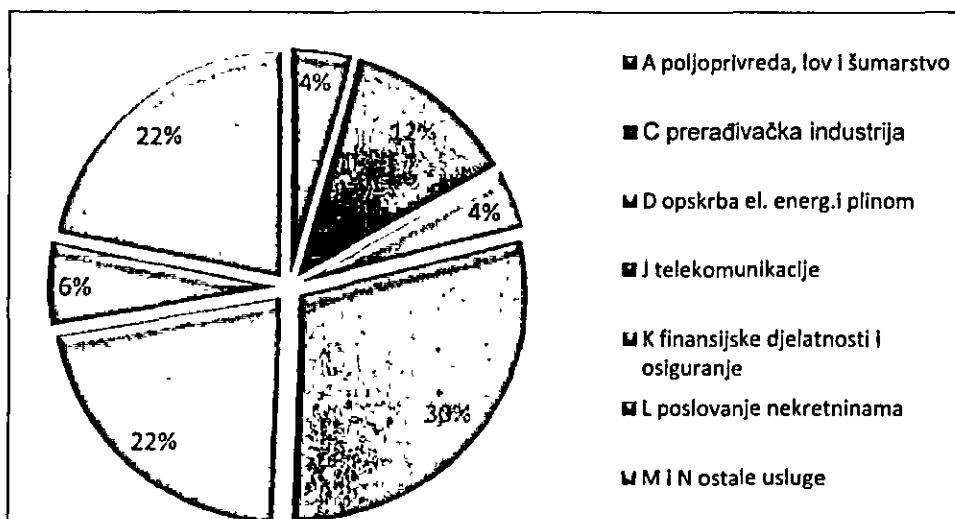
⁵⁹ Zadržane zarade se evidentiraju na kraju godine. Podaci za cijelu godinu nisu bili dostupni prilikom izrade Ekon. trendova.

⁶⁰ od ukupnog iznosa, 34 mil. KM se odnosi na vraćanje kredita u oblasti trgovine.

⁶¹ vraćanje kredita sestrinskim kompanijama u oblasti proizvodnje baznih metala.

⁶² vraćanje kredita sestrinskim kompanijama u oblasti smještaja.

Grafikon 26: Registrovana SDU u BiH po djelatnostima (stanje na kraju perioda)

Izvor: CBBiH

Prema podacima CBBiH za tri prva kvartala smanjenje je najvećim dijelom rezultat manjeg učešća u ukupnom ulaganju u odnosu na isti period prošle godine u oblasti prerađivačke industrije i to u oblastima proizvodnje koks i naftnih derivata (-30,6%), rudarstva odnosno vađenja uglja i lignita (-12,4%), oblasti trgovine (-13,7%), proizvodnje baznih metala (-9,7%) i oblasti smještaja (-3,6%).

U 2015. godini završeno je ulaganje u Termoelektoranu i rudnik Stanari koja je već počela sa testnim radom, što je definitivno utjecalo na smanjenje ulaganja. Na visinu ulaganja u 2015. godini svakako je uticala i činjenica da je došlo do odlaganja početka izgradnje najavljivanih većih elektroenergetskih projektata. TE Ugljevik 3, HE Mrsovo i HE Ulog.

Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju

Loš kreditni rejting BiH se takođe može smatrati za jedan od determinirajućih faktora SDU prema BiH, čije bi poboljšanje trebalo da bude jedan od prioriteta. Rejting BiH i Albanije su najlošiji u poređenju sa izabranim zemljama. Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je 13.09.2015. godine BiH suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“.

Tabela 14: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	A-	pozitivno	Baa3	stabilno
Rumunija	BBB-	stabilno	Baa3	stabilno
Bugarska	BB+	stabilno	Baa2	stabilno
Turska	BB+	negativno	Baa3	negativno
Hrvatska	BB-	negativno	Ba1	negativno
Srbija	BB-	negativno	B1	stabilno
Crna Gora	B+	stabilno	Ba3	negativno
BiH	B	stabilno	B3	stabilno
Albanija	B	pozitivno	B1	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

VI Poslovno okruženje

Internacionalne organizacije su u svojim izvještajima o poslovnom okruženju i konkurentnosti BiH uglavnom rangirale ispod zemalja u regionu.

Za sve privredne subjekte je važno da okruženje u kojem posluju bude uređeno. Manje administrativne prepreke, odgovarajuća zakonska regulativa, adekvatna radna snaga i izvori finansiranja osnovni su preduslovi za povoljnu poslovnu klimu. Unapređenje poslovne klime jedna je od obaveza preuzetih iz mape puta ka Evropskom partnerstvu i iz Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju.

Međunarodni izvještaji o poslovnom okruženje i konkurentnosti BiH u svijetu

Najznačajnijih dokument koji je usvojen u 2015. godini je Ekonomska reformska agenda za BiH.

Prema rezultatima koje je objavila Svjetska banka (Doing Business 2016), BiH je rangirana na 79 mjestu, odnosno za tri pozicije više u odnosu na prethodnu godinu. Poredeći kvalitetu poslovnog okruženja BiH i dalje zaostaje za drugim zemljama u regionu. Napredak na ljestvici je najviše ostvaren u oblasti pristupa električnoj energiji, dok je BiH u odnosu na druge najviše pala u oblasti početka poslovanja kompanija.

Nastavljena finansijska podrška firmama i SME u 2015. godini.

Slična ocjena se može uočiti i u izvještajima drugih internacionalnih organizacija gdje se navodi da BiH treba ubrzano raditi na jačanju pravnog okvira i borbi protiv korupcije. Tako je prema izvještaju Transparency International Corruption Perception Index (CPI) za 2015. godinu, BiH je smještena na 76 mjesto od 168 zemalja i nalazi se iza svih zemalja u regionu, izuzev Albanije. Glavne primjedbe su neefikasnost u koordinaciji agencija u provođenju zakona, nedostatak implementacije Zakona o sukobu interesa (Sl. gl. BiH br.87/13) i Zakona o prevenciji protiv korupcije u procesu javnih nabavki.

Prema Global Competitiveness report za 2015-2016. godinu BiH je rangirana na 111. mjestu od 140 odnosno za jedno mjesto više u odnosu na prošli izvještaj. U izvještaju se navodi da je BiH zbog složenog pravnog okvira i kompliciranih propisa osjetljiva na nedostatak provedbe zakona koji negativno utječe kako na građane tako i institucije.

Prema izvještaju Transition report 2015-16 EBRD u BiH je postignut napredak opredjeljenjem za novi program reformi prema EU (Reformska agenda). Reforma uključuje šest prioriternih oblasti (javne finansije, porezi, poslovna klima i konkurentnost, tržište rada, socijalna i penziona zaštita, vladavina prava, državna i javna uprava). U aprilu 2015. godine Vijeće Evropske Unije je odlučilo da odmrzne Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji je potpisan 2008. godine, a stupio je na snagu u junu 2015. godine.

Prema izvještaju Heritage foundation Indeks ekonomskih sloboda BiH je rangirao na 108. od 178 mjesta, a regionalno na 39 od 44 mjesta⁶³. BiH ekonomija je i dalje (i pored ostvarenih pomaka) u "neslobodnoj" kategoriji uz preporuku da su potrebne institucionalne reforme, nezavisnost sudstva i dosljedno provođenje imovinskih prava.

⁶³ <http://www.heritage.org/index/country/bosniaherzegovina>.

Tabela 15: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama u 2015. godini

Mjera/Indeks	BiH pozicija	Srbija pozicija	Hrvatska pozicija
<i>Transparency International</i> Indeks percepcije korupcije	76 (od 168)	71 (od 168)	50 (od 168)
<i>World Bank</i> Indeks lakoće poslovanja (Doing business)	79 (od 189)	59 (od 189)	40 (od 189)
<i>The World Economic Forum</i> Globalni Indeks kokurencije	111 (od 140)	94 (od 140)	77(od 140)
<i>The Heritage fondation</i> Indeks ekonomskih sloboda	108 (od 178)	77 (od 178)	103 (od 178)

Izvor: Transparency International, The Heritage fondation, The World Economic forum, World Bank

Usvojeni dokumenti i zakoni koji bi trebali da značajnije utječu na poslovnu klimu

Jedan od najznačajnijih dokumenta koji je Vijeće ministara BiH usvojilo 2015. godine je Ekonomska reformska agenda za BiH sa listom mjera i planova. Agenda je usvojena sa ciljem: jačanja održivog, efikasnog, socijalno pravednog i stabilnog ekonomskog rasta uz otvaranje novih radnih mjesta. Kao polazna osnova pri donošenju Agende su obaveze koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Sporazuma za rast i zapošljavanje.

U skladu sa donešenom agendom Vlada Republike Srpske je utvrdila set reformskih zakonskih rješenja planiranih Ekonomskom politikom za 2015. godinu te je Skupština RS usvojila više zakona među kojima su:

- Zakon o porezu na dohodak (od 16.07.2015. godine, Sl. gl. RS 6/15),
- Zakon o porezu na dobit (od 29.10.2015. godine, Sl. gl. RS 94/15),
- Zakon o radu (29.12.15 i Sl. gl. RS 01/16).

U Federaciji BiH je usvojen Zakon o privrednim društvima (Sl. n. FBiH 81/15), sa ciljem da se bolje urede pravni položaj privrednih društava, a naročito njihovo osnivanje, upravljanje, statusne promjene, promjene pravne forme. Usvajanje Zakona o radu u FBiH je još uvijek u proceduri.

Skraćenje i pojednostavljenje registracije i sigurnost poslovanja

Brojne i dugotrajne procedure⁶⁴ za osnivanje poduzeća negativno utiču na rast proizvodnje i ne doprinose razvoju poslovne inicijative. Sa ciljem unapređenja poslovnih procesa i povećanja konkurentnosti u RS usvojeni su Zakon o elektronskom dokumentu i Zakon o elektronskom potpisu. Zakonom o elektronskom dokumentu⁶⁵ (Sl. gl. RS 106/15) uređen je način upotrebe elektronskog dokumenta u pravnom prometu, upravnim, sudskim i drugim postupcima, i pravno se izjednačava sa klasičnim dokumentom na papiru.

Zakonom o elektronskom potpisu⁶⁶ (Sl. gl. RS 106/15) uređeno je pravo fizičkih i pravnih lica na upotrebu elektronskog potpisa u upravnim, sudskim i drugim postupcima u RS. Kao krajnji cilj

⁶⁴ Sticanje svih neophodnih dozvola i licenci i kompletiranje svih zahtijevanih upisa, verifikacija i notifikacija za rad kompanije.

⁶⁵ <http://www.aidrs.org/sr/legislativa-i-standardizacija/zakoni/zakon-o-elektronskom-dokumentu-rs/>.

⁶⁶ <http://www.aidrs.org/sr/legislativa-i-standardizacija/zakoni/zakon-o-elektronskom-potpisu-rs/>

reformu i uvođenja ovih zakona je navedena mogućnost elektronskog podnošenja zahtjeva putem interneta tj. on-line registracija kompanija⁶⁷.

Podrška malom i srednjem preduzetništvu

Vlada Federacije BiH i Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta na osnovu Odluke o realizaciji Programa grant sredstva tekući transferi za 2015. godinu⁶⁸ (utvrđenih u razdjelu 50. Proračuna Federacije Bosne i Hercegovine za 2015. godine) su obezbjedili sredstva u iznosu oko 5,15 mil. KM⁶⁹. Takođe, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta je u okviru nastavka realizacije programa Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta obezbjedilo dodatnih 6,5 miliona KM za razvoj privrede (putem Razvojne banke FBiH).

U 2015. godini nastavljena je implementacija projekta EAF-SME, Poboljšanje pristupa malih i srednjih poduzeća finansijskim sredstvima⁷⁰.

U 2015. godini IRBRS je nastavila pružati finansijsku i savjetodavnu pomoć malim i srednjim preduzećima posredstvom kreditnih linija. U okviru devet kreditnih linija namjenjenih razvoju privrede plasirano je oko 91,1 mil. KM.⁷¹

Razvoj poslovnih zona i inkubatora

Prema informaciji FMRPO koju je usvojila Vlada BiH⁷² u FBiH postoji nešto manje od 80 preduzetničkih zona i trenutno je aktivno devet preduzetničkih inkubatora. U procesu formiranja su dva nova poslovna inkubatora (opštine Bugojno i Ključ). Takođe osnovana su četiri tehnološka parka u Zenici, Mostaru, Tuzli i Sarajevu. Aktivnu ulogu u razvoju preduzetništva imaju i lokalne razvojne agencije.

U okviru Projekta Integriranog lokalnog razvitka⁷³, FMRPO je potpisalo ugovor sa 11 opština za unapređenje preduzetničkih zona u 2015. godini⁷⁴. Ukupna vrijednost granta za ove projekte u jedinicama lokalne samouprave je 1,57 mil. KM, od čega je ministarstvo osiguralo 1 mil. KM, a vlada Švajcarske donirala 570 hiljada KM.

Značajno je spomenuti da je u 2015. godini u okviru projekta Home grown business (kojeg financira Europska unija u sklopu programa IPA 2011) otvoren novi preduzetnički inkubator u Ljubuškom⁷⁵.

Prema podacima Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća poslovne zone u RS se nalaze na 54 lokacije (38 opština u RS-u⁷⁶).

⁶⁷ <http://www.investsrpska.net/index.aspx?SP=newsComplete&ItemID=1096&langid=2>

⁶⁸ <http://www.fmrpo.gov.ba/kreditni-i-grant-sredstva-za-poduzetnistvo/>

⁶⁹ Vlada FBiH na 12. sjednici, održanoj 25.06.2015. godine, donijela je Odluku o usvajanju programa utroška sredstava, <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2015/odluke/325.html>.

⁷⁰ Odluka Vlade FBiH o kriterijima i načinu upravljanja Revolving fondom uspostavljenim u projektu Poboljšanje pristupa malim i srednjim poduzećima finansijskim sredstvima koja je donešena 16.09.2014 godine na 132. sjednici Vlade FBiH i Odlukom o izmjenama i dopunama gore navedene odluke donesene na 8. sjednici Vlade FBiH, 02.06.2015 godine.

⁷¹ Izvor: IRBRS, kreditne linije za podsticanje razvoja privrede i zapošljavanja baza podataka o plasiranim kreditima.

⁷² http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=518&col=sjed_saopcenje (72. sjednica Vlade FBiH).

⁷³ http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/operations/projects/poverty_reduction/integrated-local-development-project-ldp.html

⁷⁴ <http://www.fmrpo.gov.ba/najava-potpisivanje-ugovora/>

⁷⁵ <http://www.fmrpo.gov.ba/otvoren-poduzetnicki-inkubator-u-ljubuskom/>

⁷⁶ <http://www.rars-msp.org/sr-Latn-BA/1er/poslovna-infrastruktura/baza-infrastrukture/>

DODATAK

Godišnji izvještaj 2015.

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH

KD BIH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2010=100	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec
Industrija ukupno	100.0	4.2	2.3	-3.6	5.2	0.1	2.6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	30.3	9.9	5.2	-4.1	4.5	5.3	6.6
Energija	33.5	0.6	2.1	-7.4	6.5	-6.9	-0.8
Kapitalni proizvodi	8.9	-4.9	-2.6	-0.3	10.3	0.6	-2.4
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.9	14.4	4.6	15.7	-4.3	1.6	22.5
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24.5	0.1	1.5	-0.2	4.9	2.7	4.4
B Vađenje ruda i kamena	12.8	0.0	14.6	-4.0	-4.0	-2.1	3.5
C Prerađivačka industrija	66.2	6.0	1.3	-2.7	5.9	3.8	4.8
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	21.0	2.6	-3.2	-6.1	9.8	-9.6	-1.2
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.1	-4.6	14.1	-3.2	-4.5	-0.7	1.9
B07 Vađenje metalnih ruda	1.4	45.1	4.1	5.5	5.6	-3.9	11.6
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.3	-13.7	29.6	-19.1	-9.1	-7.8	5.6
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10.6	-0.3	-3.9	0.1	5.7	3.3	6.4
C11 Proizvodnja pića	3.7	-2.6	-0.7	0.8	6.2	-1.0	3.0
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.9	-17.9	-11.6	-15.5	5.5	-14.1	-12.6
C13 Proizvodnja tekstila	3.1	12.8	5.4	-23.6	-0.8	-2.6	-7.5
C14 Proizvodnja odjeće	2.4	-0.9	6.6	-17.9	26.8	1.0	14.2
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.7	17.0	11.0	-8.5	10.4	6.3	-2.0
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3.2	6.3	7.3	-7.8	12.7	4.8	0.1
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2.0	-6.0	1.3	0.5	2.9	-9.9	23.5
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1.4	-15.1	-0.5	-1.0	-0.2	23.6	5.6
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2.4	32.6	3.5	-18.5	6.8	7.3	-1.1
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.0	5.0	14.2	3.3	17.4	12.4	7.6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1.1	3.0	21.3	18.6	-6.9	6.3	-6.0
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.5	20.1	12.2	-0.7	-4.2	26.9	7.0
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4.9	2.6	-0.1	-17.1	-0.1	-6.0	0.7
C24 Proizvodnja baznih metala	7.3	20.0	9.8	-1.6	-4.8	-1.9	1.3
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.6	4.7	2.3	-7.4	23.0	4.6	9.6
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.4	-24.2	-25.8	-10.2	-8.3	-49.7	-19.3
C27 Proizvodnja električne opreme	1.5	19.8	19.9	-9.8	4.3	-0.4	2.7
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	1.9	-32.1	9.7	-2.2	21.2	8.9	1.3
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.4	22.0	-2.1	-3.1	23.0	13.4	-11.3
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.1	-24.7	-31.7	59.2	-32.7	-11.8	-19.3
C31 Proizvodnja namještaja	2.6	14.7	-2.7	17.9	4.8	2.4	27.0
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	17.5	-5.6	4.4	59.2	6.8	7.8
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1.4	29.8	-18.9	0.3	-17.3	-1.4	-7.9
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	21.0	2.6	-3.2	-6.1	9.8	-9.6	-1.2

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD BIH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2010=100	2011	2012	2013	2014	2015
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec
Industrija ukupno	100.0	2.5	-4.4	7.3	0.0	1.6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29.1	5.0	-2.5	4.0	6.5	7.4
Energija	31.8	5.8	-10.8	3.5	-6.7	-1.8
Kapitalni proizvodi	9.4	-3.2	-4.5	37.8	-1.7	-1.3
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.7	-12.2	24.6	-21.0	-4.9	-3.7
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	27.1	1.7	0.4	4.8	2.4	2.8
B Vađenje ruda i kamena	11.6	12.3	-4.1	-9.1	-1.3	-1.1
C Prerađivačka industrija	68.8	0.0	-2.3	10.8	3.7	4.3
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	19.6	3.3	-10.9	7.8	-10.1	-1.5
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.0	10.4	-2.0	-9.1	-0.2	-2.4
B07 Vađenje metalnih ruda	0.3	2.5	-6.4	-26.6	-3.1	6.4
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.3	27.2	-19.2	-3.6	-7.3	7.1
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10.3	10.4	-2.0	4.3	3.8	5.2
C11 Proizvodnja pića	4.7	2.5	-6.4	5.9	-0.7	1.9
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.2	27.2	-19.2	5.4	-14.1	-18.6
C13 Proizvodnja tekstila	3.8	2.7	-18.0	33.6	-1.0	-7.3
C14 Proizvodnja odjeće	2.6	7.3	-17.2	25.3	-3.2	18.2
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.0	4.4	-5.4	8.1	1.4	-7.9
C16 Prerada drva i proizv. od drva i pluta, osim namještaja; materijala	2.4	1.3	-16.3	10.3	11.5	0.1
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2.2	1.7	1.4	2.2	-12.3	30.4
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1.7	1.5	-3.6	42.6	26.1	8.0
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2.1	-4.3	-21.8	7.6	20.6	-0.2
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.0	18.2	2.8	20.4	11.5	9.3
C21 Proizv. osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1.4	20.1	15.0	-9.8	7.1	-5.7
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.8	14.2	4.8	-11.2	23.0	5.2
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5.3	-1.7	-16.7	3.9	-5.1	-0.2
C24 Proizvodnja baznih metala	8.6	11.5	1.2	-1.2	0.6	1.0
C25 Proizv. gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.7	0.9	-12.8	32.9	4.8	11.4
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.5	-35.2	-22.0	18.4	-54.9	-16.4
C27 Proizvodnja električne opreme	1.4	40.1	-11.3	-7.0	4.8	-4.9
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2.3	11.0	-0.6	33.7	11.8	3.6
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.7	-4.1	2.3	46.7	15.0	-13.0
C30 Proizvodnja ostalih prljevoznih sredstava	0.1	-33.4	60.7	-38.6	-14.6	-16.5
C31 Proizvodnja namještaja	2.4	-24.3	36.3	-11.1	-5.1	2.5
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	1.9	-6.0	17.7	5.6	18.9
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0.4	-12.3	-32.9	127.9	-23.9	-14.3
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	19.6	3.3	-10.9	7.8	-10.1	-1.5

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2011	2012	2013	2014	2015
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec
Industrija ukupno	100.0	5.1	-3.8	4.1	0.7	2.7
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32.7	6.1	-7.0	2.9	3.3	4.4
Energija	38.8	5.3	-4.6	4.3	-7.5	1.0
Kapitalni proizvodi	7.9	-2.4	10.1	-23.7	8.4	-5.6
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.9	27.4	-0.2	13.4	11.6	2.4
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	17.7	2.0	-2.8	16.6	5.2	-7.4
B Vađenje ruda i kamena	16.6	17.7	-4.0	4.4	-3.3	10.2
C Prerađivačka industrija	59.0	5.5	-4.4	4.2	5.0	2.7
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	24.5	-0.1	-4.3	1.8	-9.0	-1.0
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.9	22.5	-6.0	5.4	-1.6	10.1
B07 Vađenje metalnih ruda	4.5	4.2	7.1	9.6	-4.0	12.0
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.2	35.4	-18.9	-23.7	-9.6	0.7
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9.6	-5.5	-0.1	14.8	6.2	5.3
C11 Proizvodnja pića	1.4	-0.7	23.8	13.7	-2.5	9.5
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.1	-29.3	-36.4	-22.5	-17.1	300,02)
C13 Proizvodnja tekstila	1.3	22.9	-58.7	20.7	-18.2	-9.2
C14 Proizvodnja odjeće	1.9	2.4	-15.9	31.2	15.4	2.9
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	4.6	16.5	-8.8	12.8	11.1	3.2
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	5.2	13.6	1.9	13.6	1.0	-2.6
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1.5	-3.0	-3.7	4.4	-0.3	-1.3
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0.8	-7.8	8.3	-27.9	4.8	-16.0
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	3.4	12.3	-12.2	6.0	-8.3	-2.4
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.1	3.8	5.1	9.5	14.9	2.7
C21 Proizv. osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0.4	32.2	47.7	10.9	2.2	-7.4
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	1.9	-0.1	-17.7	33.7	35.6	12.3
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4.2	3.2	-18.2	-30.9	16.7	4.6
C24 Proizvodnja baznih metala	4.2	1.7	-16.5	-30.3	-25.8	5.0
C25 Proizv. gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.2	3.2	3.2	3.6	10.9	6.0
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.2	35.5	26.6	-59.3	-20.6	-28.6
C27 Proizvodnja električne opreme	1.8	-12.5	-1.6	40.1	-9.1	19.2
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	0.7	4.5	-7.6	69.9	-9.3	-16.6
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0.7	11.0	-28.5	14.4	0.5	3.5
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.0	-22.7	44.0	28.2	1.7	-30.9
C31 Proizvodnja namještaja	2.7	26.5	-8.2	20.7	14.4	2.9
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	-26.0	28.5	160.9	8.0	-3.3
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	3.8	-20.8	11.1	-22.7	4.7	-6.6
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	24.5	-0.1	-4.3	1.8	-9.0	-1.0

Izvor: Zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015			
									K1	K2	K3	K4
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	-6.5	4.3	2.2	-3.7	5.3	0.2	3.0	-0.2	5.1	3.8	3.4
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	-19.0	9.9	5.2	-4.4	4.8	5.3	6.6	0.6	11.2	8.7	5.4
	<i>Energija</i>	3.1	0.6	2.1	-7.3	6.4	-6.9	-0.8	-3.3	4.1	0.7	-3.6
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	-31.9	-4.9	-2.7	-0.4	10.3	0.6	-2.4	-6.0	1.1	0.4	-5.1
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-25.2	14.4	4.7	15.2	-3.8	1.5	22.5	-3.7	32.5	25.8	36.1
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-3.7	0.1	1.5	-0.2	4.9	2.7	4.6	3.9	1.2	2.8	10.6
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	-5.4	-11.8	-5.7	-3.0	-2.3	6.4	-2.4	2.6	-0.7	-6.8	-3.8
	<i>Visokogradnja</i>	-1.2	-17.0	-14.5	-14.5	-5.6	7.3	14.4	13.4	16.6	15.6	12.1
	<i>Niskogradnja</i>	-5.8	-9.2	-0.1	1.8	-0.5	5.6	-6.5	1.2	-4.2	11.8	-10.0
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	-11.3	-4.6	-0.1	30.2	-4.2	9.9	11.0*	19.7	9.3	8.3	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	-5.3	3.7	1.8	7.5	-3.6	-27.5	5.0*	5.9	-2.5	2.0	-
	Gradsko - Prigradski prevóz (prevezeni putnici)	-0.5	2.3	-4.4	-2.8	-9.6	-5.0	0.5*	1.5	-1.0	-3.7	-
	Željeznički (prevezeno robe)	-15.8	15.9	10.4	-4.7	-3.4	1.1	3.4*	-2.8	14.8	-0.1	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	-27.5	-1.3	-8.6	3.0	-24.0	-15.6	1.5*	11.5	16.0	1.5	-
Maloprodaja	Realni rast prometa	-7.1	17.1	7.0	2.0	5.1	1.8	7.8	7.1	11.1	8.0	4.9
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	-8.7	21.9	1.5	-2.7	4.7	1.6	9.4	9.3	10.8	13.1	4.2
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	-6.5	15.5	9.0	3.6	5.2	1.9	7.2	6.4	11.2	6.3	5.1
Turizam	Dolasci turista - ukupno	-6.3	14.6	4.5	9.0	12.9	0.3	21.5	22.9	-	-	-
	<i>Domaći turisti</i>	-9.5	11.2	1.1	5.1	2.1	-1.7	13.1	16.4	-	-	-
	<i>Strani turisti</i>	-3.3	17.5	7.2	11.9	20.5	1.5	26.5	28.9	-	-	-

* Period jan-sep

Izvori: BHAS i entitetski zavodi za statistiku

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015			
										K1	K2	K3	K4
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	-11.8	3.8	0.9	-3.7	7.3	0.0	1.6	-2.4	-	-	-
		RS	19.0	5.0	4.7	-4.2	4.1	0.7	2.7	3.7	-	-	-
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	-28.2	-13.6	14.0	9.7	4.5	4.9 [^]	-	-1.3 [^]	1.6 [^]	-7.3 [^]	-3.9 [^]
		RS	-8.0	-21.9	-2.1	-7.9	0.9	7.4 [^]	-	9.9 [^]	-3.6 [^]	-5.0 [^]	-3.1 [^]
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	-16.8	3.7	7.7	24.3	-11.6	5.8	0.1	13.0	-7.3	1.4	0.1
		RS	-9.8	3.6	20.3	18.4	11.6	4.4	33.6	22.5	41.0	16.8	22.6
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-1.4	0.3	-0.5	6.4	-5.2	-40.1	-8.7	-14.1	-7.3	-7.3	-7.5
		RS	-17.3	17.8	14.9	-0.3	-0.5	-7.9	23.2	37.6	3.6	-17.5	11.5
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-2.1	2.4	-4.7	-4.3	-7.8	-5.0	-2.2	0.3	1.2	-5.0	-5.2
		RS	8.7	3.7	2.5	2.0	-3.5	-5.5	2.2	7.1	6.9	4.6	3.5
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	-13.6	11.0	15.9	-9.4	-0.2	4.0	2.5	-8.1	16.0	4.1	0.2
		RS	-19.2	24.0	2.0	3.5	-3.4	-3.5	-0.9	7.1	12.6	-6.5	-15.4
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	-12.5	7.4	1.6	4.2	-20.8	-14.2	-5.8	-15.3	12.9	-5.2	-18.0
		RS	-38.5	-10.3	-21.1	1.3	-34.3	-18.0	2.9	-6.8	17.9	17.1	-12.2
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	FBiH	-2.9	6.9	-0.7	16.3	6.2	12.4	-	9.2	13.9	14.9	4.9
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)	FBiH	-2.6	5.0	-4.2	13.9	6.4	13.2	-	9.4	14.0	15.9	6.4
	Nominalni rast prometa	RS	-0.1	1.2	0.2	5.7	7.0	-	-	17.9	11.2	6.9	1.5
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)	RS	0.3	-1.2	-3.5	3.5	7.0	-	-	19.3	12.2	8.9	3.5
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	-14.2	16.7	2.9	18.8	-	-	-	-	-	-	-
		RS	-4.9	6.1	-0.6	-0.8	3.0	0.7	11.8	14.2	-	-	-
	Dolasci stranih turista	FBiH	-0.6	25.3	9.2	12.9	-	-	-	-	-	-	-
		RS	-7.2	1.3	2.4	4.7	11.9	4.9	15.2	26.8	-	-	-

[^] Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica				Broj nezaposlenih lica				Stopa nezaposlenosti				Prosječne neto plate				Prosječne penzije**			
	BiH	FBIH	RS*	BD	BiH	FBIH	RS	BD	BiH	FBIH	RS	BD	BiH	FBIH	RS	BD	BiH	FBIH	RS	BD
	osobe								%				KM							
2013.	690,088	435,113	238,640	16,259	552,461	388,704	151,290	12,467	44.5	47.2	38.8	43.4	827	835	808	817	337	348	318	310
2014.	701,254	443,587	241,544	16,329	549,522	391,427	145,919	12,176	43.9	46.9	37.7	42.7	830	833	825	816	353	366	333	323
2015.	713,608	450,121	245,975	16,493	541,817	390,204	139,465	12,147	43.2	46.4	36.2	42.4	830	830	831	821	358	368	343	327
I 2015.	705,306	445,788		16,323	551,167	395,133	143,707	12,327	43.9	47.0		43.0	828	834	812	824	358	367	343	327
II 2015.	704,762	445,970		16,420	550,095	393,787	143,840	12,468	43.8	46.9		43.2	820	815	834	811	362	373	343	329
III 2015.	705,921	446,304	243,166	16,323	546,779	391,663	142,804	12,312	43.6	46.7	37.0	43.0	832	834	831	807	361	372	343	330
IV 2015.	711,076	448,232		16,503	542,253	388,848	141,138	12,267	43.3	46.5		42.6	833	833	835	822	360	370	343	328
V 2015.	713,454	448,806		16,530	537,341	385,540	139,677	12,124	43.0	46.2		42.3	830	829	832	821	359	369	343	328
VI 2015.	717,287	452,015		16,503	539,512	387,103	140,294	12,115	42.9	46.1		42.3	834	831	843	816	358	368	342	327
VII 2015.	716,704	451,248		16,550	542,936	390,822	140,133	11,981	43.1	46.4		42.0	838	840	834	813	358	368	342	328
VIII 2015.	715,279	450,799		16,599	540,886	390,659	138,220	12,007	43.1	46.4		42.0	826	823	834	819	358	367	342	327
IX 2015.	718,926	453,631	248,783	16,512	539,703	390,281	137,502	11,920	42.9	46.2	35.6	41.9	828	826	834	826	358	367	343	327
X 2015.	719,978	454,214		16,580	536,902	389,276	135,569	12,057	42.7	46.2		42.1	826	827	824	831	357	367	343	327
XI 2015.	719,175	453,606		16,577	536,659	389,471	135,115	12,073	42.7	46.2		42.1	826	827	824	823	357	366	342	326
XII 2015.	715,425	450,833		16,490	537,568	389,865	135,585	12,118	42.9	46.4		42.4	842	846	834	836	357	366	342	326

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski Zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS

* U RS prosjek godine se odnosi na mart i spetembar, jer se podaci o broju zaposlenih u RS objavljuju samo za navedene mjesecе.

** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta.

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj razdoblja)

Razdoblje	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Primarni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I. - XII. 2013.	2,909.9	3,475.3	15.9	2,542.3	4,153.3	3,006.3	1,189.3	5,203.1	6,401.0	6,695.6	9,398.7	16,094.3
I. - III. 2014.	2,929.2	3,365.6	12.4	2,542.1	4,123.2	3,086.2	1,154.9	5,248.3	6,307.2	6,665.3	9,489.4	16,154.7
I. - VI. 2014.	3,006.4	3,404.6	8.6	2,618.7	4,128.4	3,108.3	1,214.9	5,231.5	6,419.5	6,747.2	9,554.7	16,301.9
I. - IX. 2014.	3,158.2	3,915.3	7.8	2,752.9	4,525.5	3,165.7	1,258.6	5,275.5	7,081.2	7,278.4	9,699.8	16,978.1
I. - XII. 2014.	3,210.5	3,751.1	38.3	2,814.0	4,496.4	3,377.3	1,301.2	5,280.0	6,999.9	7,310.4	9,958.5	17,268.9
I. - III. 2015.	3,228.1	3,572.6	7.6	2,827.4	4,422.5	3,395.5	1,293.3	5,380.6	6,808.3	7,249.8	10,069.4	17,319.3
I. - VI. 2015.	3,310.8	3,642.4	4.2	2,874.0	4,557.8	3,445.6	1,385.5	5,469.9	6,957.4	7,431.7	10,301.0	17,732.8
I. - IX. 2015.	3,496.4	3,737.8	28.7	3,019.9	4,851.4	3,506.5	1,401.7	5,516.4	7,262.9	7,871.3	10,424.7	18,295.9
I. - XII. 2015.	3,499.5	4,063.5	51.7	3,053.6	5,127.8	3,564.6	1,360.4	5,543.3	7,614.7	8,181.3	10,468.3	18,649.6
g/g stopa rasta												
I. - XII. 2013.	5.9%	14.3%	16.8%	5.3%	11.4%	12.5%	12.9%	3.2%	10.3%	9.0%	7.2%	7.9%
I. - III. 2014.	8.7%	14.7%	1.5%	5.8%	7.4%	13.6%	8.8%	2.8%	11.8%	6.8%	6.8%	6.8%
I. - VI. 2014.	8.7%	14.2%	-37.8%	7.3%	8.1%	11.9%	5.0%	3.7%	11.4%	7.8%	6.4%	7.0%
I. - IX. 2014.	10.0%	15.5%	-43.7%	9.8%	9.7%	9.6%	11.1%	3.8%	12.9%	9.8%	6.6%	7.9%
I. - XII. 2014.	10.3%	7.9%	141.1%	10.7%	8.3%	12.3%	9.4%	1.5%	9.4%	9.2%	6.0%	7.3%
I. - III. 2015.	10.2%	6.2%	-38.2%	11.2%	7.3%	10.0%	12.0%	2.5%	7.9%	8.8%	6.1%	7.2%
I. - VI. 2015.	10.1%	7.0%	-51.5%	9.7%	10.4%	10.8%	14.0%	4.6%	8.4%	10.1%	7.8%	8.8%
I. - IX. 2015.	10.7%	-4.5%	268.4%	9.7%	7.2%	10.8%	11.4%	4.6%	2.6%	8.1%	7.5%	7.8%
I. - XII. 2015.	9.0%	8.3%	35.2%	8.5%	14.0%	5.5%	4.6%	5.0%	8.8%	11.9%	5.1%	8.0%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Opis koda	UKUPAN INDEKS		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, pokućstvo i redovno održavanje		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
2013.		99.9		100.0		106.4		91.0		100.8		100.1		98.3
2014.		99.1		97.3		106.9		94.9		99.7		99.5		100.4
2015.		99.0		99.1		107.2		92.7		101.1		100.3		101.3
I 2015.	104.0	99.1	104.8	99.4	142.1	106.6	70.8	93.5	111.0	101.2	102.6	100.9	97.4	101.4
II 2015.	104.3	99.3	105.7	100.4	142.1	106.6	70.3	94.2	111.0	101.2	102.5	101.0	97.7	101.8
III 2015.	104.8	99.8	106.1	100.7	142.1	106.6	71.7	95.4	111.0	101.5	102.6	100.9	97.5	101.6
IV 2015.	104.3	99.6	106.2	100.2	143.5	107.6	71.7	93.5	105.0	101.4	102.5	100.9	97.6	101.5
V 2015.	104.3	99.6	105.7	99.9	144.0	108.2	71.4	93.0	104.5	100.8	102.4	100.7	97.8	101.3
VI 2015.	104.0	99.5	104.5	99.1	146.6	109.9	70.8	92.8	104.4	101.0	102.4	100.8	97.8	101.4
VII 2015.	103.1	98.9	102.8	97.9	146.6	109.2	66.6	91.9	104.6	101.0	102.1	99.9	97.8	101.4
VIII 2015.	103.1	98.9	103.1	98.5	146.5	108.3	66.5	92.3	104.7	101.4	102.0	99.9	97.8	101.1
IX 2015.	102.9	98.2	103.2	98.0	146.4	105.9	68.2	90.7	104.9	101.3	102.2	100.1	97.9	101.0
X 2015.	103.3	98.2	102.4	98.2	146.3	105.7	69.7	91.4	110.6	101.0	102.1	99.9	97.9	100.9
XI 2015.	103.1	98.2	101.9	97.9	146.3	105.8	69.6	91.7	111.0	101.0	101.9	99.5	98.0	101.1
XII 2015.	103.0	98.7	102.4	98.5	146.2	105.8	68.5	91.7	111.0	101.0	101.6	99.1	98.1	101.1

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07		08		09		10		11		12	
Opis koda	Prevoz		Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
2013.		98.9		100.2		101.0		101.4		100.4		100.3
2014.		99.0		102.8		100.4		100.8		100.2		100.0
2015.		93.1		100.2		100.2		102.1		100.4		99.8
I 2015.	101.5	91.5	110.5	103.4	102.8	100.9	103.2	101.4	104.5	100.4	100.8	99.5
II 2015.	101.3	91.6	110.5	100.2	102.6	100.7	103.8	102.1	104.4	100.3	100.6	99.3
III 2015.	103.5	93.6	110.5	100.2	102.4	100.2	103.8	102.1	104.4	100.3	100.7	99.4
IV 2015.	103.6	93.8	110.5	100.2	102.2	100.1	103.8	102.0	104.4	100.3	101.2	99.9
V 2015.	105.2	95.0	110.5	100.2	102.3	100.2	104.1	102.3	104.6	100.5	101.2	99.7
VI 2015.	105.4	95.3	110.5	100.2	102.8	100.3	104.1	102.3	104.7	100.4	101.1	99.9
VII 2015.	104.9	94.8	110.5	100.2	103.5	100.4	104.1	102.3	104.7	100.4	101.1	99.7
VIII 2015.	104.1	93.7	110.4	100.2	103.5	100.4	104.4	102.0	104.6	100.2	101.2	100.0
IX 2015.	102.0	91.7	110.4	100.0	102.6	99.7	105.3	102.5	104.6	100.1	101.1	100.0
X 2015.	101.4	91.3	110.5	99.3	102.6	100.1	105.3	102.2	104.6	100.1	101.5	100.1
XI 2015.	100.6	91.4	110.5	99.4	102.6	100.0	105.3	102.2	105.5	101.1	101.0	99.9
XII 2015.	99.4	93.9	110.5	99.4	102.5	99.8	105.3	102.2	105.5	101.2	100.8	99.9

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kreditni općoj vladi	Kreditni nefinancijskim javnim poduzećima	Kreditni nefinancijskim privatnim poduzećima	Kreditni stanovništvu	Ostali krediti	Ukupni krediti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - XII. 2013.	902.3	450.7	7,521.2	7,065.2	86.9	16,026.4
I. - III. 2014.	929.0	444.6	7,663.8	7,118.5	88.2	16,244.2
I. - VI. 2014.	1,016.6	439.8	7,645.0	7,284.2	91.2	16,476.7
I. - IX. 2014.	1,021.3	441.8	7,533.5	7,367.6	90.1	16,454.2
I. - XII. 2014.	1,101.3	442.1	7,419.3	7,428.2	83.2	16,474.1
I. - III. 2015.	1,139.5	424.9	7,275.1	7,511.5	89.8	16,440.9
I. - VI. 2015.	1,144.1	422.1	7,355.7	7,697.3	103.7	16,722.9
I. - IX. 2015.	1,142.1	411.6	7,327.5	7,750.3	95.7	16,727.2
I. - XII. 2015.	1,134.9	396.7	7,446.0	7,784.2	105.1	16,866.8
Stopa rasta (g/g)						
I. - XII. 2013.	9.2%	16.6%	1.1%	4.0%	-10.9%	3.1%
I. - III. 2014.	11.2%	4.0%	2.8%	4.9%	-16.6%	4.1%
I. - VI. 2014.	20.1%	-1.8%	2.5%	5.9%	-20.5%	4.7%
I. - IX. 2014.	17.4%	1.5%	1.3%	5.4%	-1.5%	4.0%
I. - XII. 2014.	22.0%	-1.9%	-1.4%	5.1%	-4.2%	2.8%
I. - III. 2015.	22.7%	-4.4%	-5.1%	5.5%	1.9%	1.2%
I. - VI. 2015.	12.5%	-4.0%	-3.8%	5.7%	13.7%	1.5%
I. - IX. 2015.	11.8%	-6.8%	-2.7%	5.2%	6.2%	1.7%
I. - XII. 2015.	3.1%	-10.3%	0.4%	4.8%	26.2%	2.4%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim financijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinancijskih javnih poduzeća	Depoziti nefinancijskih privatnih poduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - XII. 2013.	1,161.8	1,339.2	2,198.5	8,363.9	1,185.7	14,249.2
I. - III. 2014.	1,272.9	1,370.1	2,100.3	8,495.3	1,188.4	14,427.0
I. - VI. 2014.	1,292.0	1,169.9	2,179.7	8,690.7	1,189.4	14,521.6
I. - IX. 2014.	1,553.7	1,147.1	2,412.1	8,900.4	1,256.6	15,269.9
I. - XII. 2014.	1,469.7	1,140.4	2,483.8	9,042.0	1,239.4	15,375.2
I. - III. 2015.	1,265.2	1,197.7	2,198.1	9,364.2	1,201.9	15,227.1
I. - VI. 2015.	1,217.8	1,221.1	2,376.8	9,483.9	1,250.3	15,550.0
I. - IX. 2015.	1,370.0	1,210.2	2,479.6	9,619.8	1,347.5	16,027.1
I. - XII. 2015.	1,573.1	1,187.6	2,606.7	9,864.8	1,298.6	16,530.8
Stopa rasta g/g						
I. - XII. 2013.	-11.9%	3.3%	11.0%	9.3%	10.4%	6.9%
I. - III. 2014.	6.5%	-1.3%	11.3%	7.8%	6.3%	7.1%
I. - VI. 2014.	14.7%	-15.4%	12.5%	9.6%	8.5%	7.8%
I. - IX. 2014.	31.9%	-18.5%	13.0%	10.0%	12.8%	9.6%
I. - XII. 2014.	26.5%	-14.8%	13.0%	8.1%	4.5%	7.9%
I. - III. 2015.	-0.6%	-12.6%	4.7%	10.2%	1.1%	5.5%
I. - VI. 2015.	-5.7%	4.4%	9.0%	9.1%	5.1%	7.1%
I. - IX. 2015.	-11.8%	5.5%	2.8%	8.1%	7.2%	5.0%
I. - XII. 2015.	7.0%	4.1%	4.9%	9.1%	4.8%	7.5%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI				OSTALI KREDITI				
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	krediti preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospeljem preko 1 god.				s originalnim dospeljem preko 1 god.						s originalnim dospeljem preko 1 god.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2015.	01.	7.04	NA	7.71	NA	5.91	5.89	6.36	5.99	5.98	8.69	8.70	7.49	7.98
2015.	02.	7.37	NA	7.35	7.71	6.08	6.08	6.74	6.45	5.85	8.01	8.04	7.26	8.00
2015.	03.	7.62	NA	7.88	NA	5.96	5.95	6.43	6.35	5.95	7.96	7.97	7.04	7.98
2015.	04.	7.48	NA	7.69	NA	5.80	5.96	6.27	5.57	5.71	7.81	7.83	7.08	7.61
2015.	05.	7.85	NA	7.30	NA	5.95	5.98	6.28	5.66	5.77	7.83	7.85	7.06	7.81
2015.	06.	NA	NA	7.85	NA	5.74	5.79	6.88	5.96	5.65	8.18	7.97	7.00	7.70
2015.	07.	NA	NA	7.26	NA	5.72	5.77	7.25	5.93	6.11	8.19	8.26	7.14	7.53
2015.	08.	NA	NA	6.92	NA	5.81	5.81	6.76	6.26	5.49	7.96	7.94	7.35	7.85
2015.	09.	NA	NA	7.02	NA	5.74	5.74	6.88	6.17	5.77	7.92	7.90	7.20	7.80
2015.	10.	NA	NA	7.65	NA	5.74	5.76	6.20	5.61	5.80	7.77	7.80	7.29	7.93
2015.	11.	8.63	NA	7.82	NA	5.80	5.81	6.39	6.27	5.77	7.72	7.76	7.34	7.90
2015.	12.	NA	NA	6.92	NA	5.61	5.60	6.16	6.08	5.82	7.62	7.62	7.16	7.44

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	do iznosa od 0,25 milijuna EUR				preko 0,25 milijuna EUR do 1 milijuna EUR				Preko iznosa 1 milijun EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospeljećem preko 1 god.				s originalnim dospeljećem preko 1 god.				s originalnim dospeljećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2015.	01.	7.38	7.22	7.35	7.45	6.66	6.50	6.74	6.93	5.77	6.26	NA	NA
2015.	02.	7.57	7.42	7.52	7.76	6.20	6.26	6.57	7.23	5.46	5.49	NA	NA
2015.	03.	7.54	7.71	7.35	7.23	6.22	6.25	6.15	6.98	6.43	6.56	NA	NA
2015.	04.	7.71	7.64	7.50	6.82	6.12	5.98	5.37	6.39	6.00	5.86	4.23	NA
2015.	05.	7.32	7.24	7.24	6.91	6.19	5.88	5.60	5.52	6.60	6.65	NA	NA
2015.	06.	7.52	7.68	6.94	5.55	5.85	5.94	5.51	6.73	5.00	5.00	NA	NA
2015.	07.	7.34	7.45	6.89	6.09	5.69	5.67	5.73	6.55	6.20	6.04	NA	NA
2015.	08.	7.58	7.96	6.40	6.36	6.15	6.03	6.35	6.64	4.81	5.11	NA	6.21
2015.	09.	7.86	8.15	6.49	6.19	5.79	5.83	5.03	6.65	5.68	5.68	NA	NA
2015.	10.	7.62	8.12	6.15	5.80	5.68	5.80	5.20	6.08	6.38	6.58	NA	NA
2015.	11.	7.37	7.48	5.98	5.70	6.86	6.64	5.84	5.86	5.72	6.02	NA	6.05
2015.	12.	7.75	7.90	5.82	6.19	5.81	5.72	5.90	6.26	5.95	5.95	NA	5.90

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjoj razini)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospjećem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospjećem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospjećem	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2015.	01.	1.24	2.81	3.06	0.09	1.23	2.64	3.22	0.16	1.00	0.06
2015.	02.	1.20	2.64	2.70	0.09	1.27	2.64	3.22	0.16	1.10	0.06
2015.	03.	1.33	2.68	2.67	0.09	1.27	2.59	2.89	0.16	1.60	0.06
2015.	04.	1.07	2.42	2.80	0.09	1.19	2.45	2.86	0.15	1.83	0.06
2015.	05.	1.10	2.45	2.51	0.09	1.27	2.44	2.87	0.15	0.98	0.06
2015.	06.	1.55	2.42	2.59	0.09	1.23	2.48	2.92	0.15	0.71	0.06
2015.	07.	1.23	2.40	2.44	0.08	1.26	2.45	3.24	0.15	1.35	0.06
2015.	08.	1.12	2.45	2.56	0.08	1.36	2.36	2.81	0.15	1.15	0.06
2015.	09.	1.14	2.39	2.55	0.08	1.30	2.35	2.71	0.14	1.37	0.06
2015.	10.	1.07	2.27	2.27	0.09	1.24	2.24	2.78	0.14	1.41	0.06
2015.	11.	0.94	2.23	2.23	0.09	1.25	2.26	2.89	0.13	1.16	0.06
2015.	12.	1.06	2.16	2.36	0.09	1.24	2.13	2.68	0.13	0.97	0.06
Depoziti nefinancijskih poduzeća											
2015.	01.	1.93	2.45	2.12	0.20	0.20	3.40	3.17	0.13	NA	0.08
2015.	02.	0.97	2.83	3.25	0.19	NA	3.30	3.39	0.14	NA	0.11
2015.	03.	1.05	2.65	2.91	0.18	NA	2.81	4.18	0.14	NA	0.08
2015.	04.	1.61	3.05	3.05	0.17	NA	1.67	NA	0.15	NA	0.07
2015.	05.	1.32	2.50	2.90	0.19	NA	2.53	3.44	0.15	NA	0.06
2015.	06.	1.38	2.47	2.38	0.15	NA	3.19	NA	0.14	NA	0.05
2015.	07.	1.08	2.20	2.92	0.14	1.62	3.08	NA	0.14	NA	0.05
2015.	08.	1.28	2.02	2.57	0.13	0.48	1.66	NA	0.10	NA	0.06
2015.	09.	0.90	2.13	2.73	0.13	NA	2.25	2.05	0.13	NA	0.06
2015.	10.	0.84	2.56	2.97	0.13	NA	1.18	NA	0.12	NA	0.04
2015.	11.	1.15	2.32	1.93	0.13	NA	1.37	NA	0.12	NA	0.06
2015.	12.	0.93	1.43	1.94	0.12	0.61	2.47	NA	0.10	NA	0.06

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjećem se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Izvoz i uvoz roba u BiH

Uvoz i izvoz dobara klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		Izvoz							Uvoz							Pokrivenost uvoza izvozom
		2013		2014		2015		promjena u %	2013		2014		2015		promjena u %	
		u mil KM	u %	u mil KM	u %	u mil KM	u %		u mil KM	u %	u mil KM	u %	u mil KM	u %		
	TOTAL	8,380,275	100.0%	8,684	100.0%	8,987	100.0%	3.5%	15,169,792	100.0%	16,199	100.0%	15,852	100.0%	-2.1%	56.7%
01	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA	127,496.3	1.5%	115	1.3%	189	2.1%	65.0%	442,741	2.9%	457	2.8%	520	3.3%	14.0%	36.3%
02	PROIZVODI BILJNOG PORUJEKLA	128,785	1.5%	159	1.8%	202	2.2%	27.2%	663,581	4.4%	710	4.4%	757	4.8%	6.6%	26.7%
03	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA I BILJNOG PORUJEKLA	92,554	1.1%	93	1.1%	119	1.3%	27.1%	162,279	1.1%	151	0.9%	167	1.1%	11.0%	70.9%
04	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	324,937	3.9%	283	3.3%	308	3.4%	8.9%	1,482,782	9.8%	1,434	8.9%	1,447	9.1%	0.9%	21.3%
05	PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKLA	1,091,914	13.0%	949	10.9%	738	8.2%	-22.2%	3,045,218	20.1%	2,813	17.4%	2,258	14.2%	-19.7%	32.7%
06	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	531,604	6.3%	604	7.0%	702	7.8%	16.1%	1,475,395	9.7%	1,566	9.7%	1,572	9.9%	0.4%	44.7%
07	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	229,026	2.7%	249	2.9%	284	3.2%	14.0%	858,813	5.7%	950	5.9%	1,007	6.4%	6.1%	28.2%
08	KOŽA I KRZNO	170,831	2.0%	147	1.7%	162	1.8%	9.9%	426,147	2.8%	482	3.0%	463	2.9%	-4.1%	35.0%
09	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	579,487	6.9%	645	7.4%	669	7.4%	3.7%	165,325	1.1%	191	1.2%	206	1.3%	7.7%	324.5%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	233,458	2.8%	230	2.6%	260	2.9%	13.0%	352,262	2.3%	387	2.4%	388	2.4%	0.1%	67.1%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	371,360	4.4%	425	4.9%	495	5.5%	16.3%	827,289	5.5%	986	6.1%	1,024	6.5%	3.8%	48.3%
12	OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	557,214	6.6%	666	7.7%	640	7.1%	-3.9%	276,746	1.8%	329	2.0%	336	2.1%	2.0%	190.6%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	52,291	0.6%	63	0.7%	53	0.6%	-15.6%	280,820	1.9%	303	1.9%	314	2.0%	3.6%	16.9%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	36,164	0.4%	13	0.1%	12	0.1%	-6.5%	12,542	0.1%	14	0.1%	13	0.1%	-9.0%	95.2%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1,753,850	20.9%	1,749	20.1%	1,652	18.4%	-5.6%	1,399,804	9.2%	1,500	9.3%	1,536	9.7%	2.4%	107.6%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	859,571	10.3%	939	10.8%	1,018	11.3%	8.4%	1,866,631	12.3%	2,338	14.4%	2,198	13.9%	-6.0%	46.3%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	260,411	3.1%	300	3.5%	317	3.5%	5.8%	936,738	6.2%	1,038	6.4%	1,071	6.8%	3.1%	29.6%
18	SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	17,053	0.2%	17	0.2%	21	0.2%	19.4%	181,221	1.2%	193	1.2%	219	1.4%	13.4%	9.4%
19	ORUŽJE I MUNICIJA; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	63,511	0.8%	92	1.1%	136	1.5%	47.8%	7,943	0.1%	6	0.0%	7	0.0%	11.3%	1931.5%
20	RAZNI PROIZVODI	898,535	10.7%	944	10.9%	1,008	11.2%	6.7%	305,005	2.0%	350	2.2%	350	2.2%	0.0%	287.9%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	213	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	77.3%	461	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	2.7%	36.3%
98	NERAZVRSTANO	10	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	-96.8%	48	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	-79.7%	12.5%

Tabela 15: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim blokovima i partnerima

u KM

Zemlje	IZVOZ						Promjena u %	UVOZ						Promjena u %
	2013		2014		2015			2013		2014		2015		
	KM	u %	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	KM	u %	
EU	6,172	73.6%	6,269	72.2%	6,453	71.8%	2.9%	9,110	60.1%	9,544	58.9%	9,645	62.7%	1,1%
CEFTA	1,336	15.9%	1,358	15.6%	1,334	14.8%	-1.8%	1,679	11.1%	1,863	11.5%	1,957	12.3%	5.0%
Njemačka	1,311	15.6%	1,317	15.2%	1,413	15.7%	7.2%	1,735	11.4%	1,870	11.5%	1,914	12.1%	2.4%
Italija	1,003	12.0%	1,195	13.8%	1,215	13.5%	1.6%	1,482	9.8%	1,654	10.2%	1,758	11.1%	6.3%
Hrvatska	1,195	14.3%	955	11.0%	925	10.3%	-3.1%	1,956	12.9%	1,852	11.4%	1,673	10.6%	-9.6%
Srbija	767	9.1%	801	9.2%	771	8.6%	-3.7%	1,486	9.8%	1,630	10.1%	1,728	10.9%	6.1%
Slovenija	687	8.2%	698	8.0%	749	8.3%	7.3%	754	5.0%	763	4.7%	774	4.9%	1.4%
Austrija	688	8.2%	756	8.7%	743	8.3%	-1.7%	519	3.4%	532	3.3%	561	3.5%	5.4%
Turska	175	2.1%	234	2.7%	355	3.9%	51.3%	493	3.3%	582	3.6%	645	4.1%	10.7%
Rusija	57	0.7%	80	0.9%	98	1.1%	23.1%	1,506	9.9%	1,292	8.0%	910	5.7%	-29.6%
Kina	10	0.1%	14	0.2%	28	0.3%	108.5%	914	6.0%	1,360	8.4%	1,092	6.9%	-19.7%
Ostale	872	10.4%	1,055	12.1%	1,200	13.4%	13.8%	4,324	28.5%	4,665	28.8%	4,797	30.3%	2.8%
UKUPNO	8,380	100.0%	8,682	100%	8,987	100.0%	3.5%	15,170	100%	16,199.3	100%	15,852	100.0%	-2.1%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 16: Platni bilans BiH

PLATNI BILANS - SKRAĆENA VERZIJA u milionima KM	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Promjena 2015/2014
TEKUĆI RAČUN	-1,531	-2,483	-2,266	-1,417	-2,036	-1,589	-22.0%
Roba - saldo	-7,426	-8,080	-8,002	-7,316	-8,103	-7,451	-8.0%
Izvoz robe, fob	4,775	5,776	5,844	6,427	6,620	6,968	5.3%
Uvoz robe, fob	12,201	13,856	13,846	13,743	14,723	14,419	-2.1%
Usluge - saldo	1,953	1,847	1,853	1,863	1,916	2,033	6.1%
Potražuje - ukupno	2,757	2,628	2,638	2,609	2,701	2,896	7.2%
Duguje - ukupno	804	781	785	745	785	862	9.8%
Primarni dohodak - saldo	413	211	204	341	181	271	50.1%
Potražuje - ukupno	881	935	871	845	925	887	-4.1%
Duguje - ukupno	468	725	667	504	744	615	-17.3%
Sekundarni dohodak - saldo	3,529	3,540	3,679	3,695	3,970	3,557	-10.4%
Od čega: Personalni transferi - potražuje	1,985	2,008	2,093	2,172	2,311	2,367	2.4%
KAPITALNI RAČUN	389	357	336	338	443	370	-16.5%
FINANSIJSKI RAČUN	-957	-2,039	-1,793	-904	-1,352	-1,026	-24.1%
Direktne investicije	-532	-674	-506	-383	-717	-403	-43.8%
Od čega: Reinvestirane zarade - Pasiva	-205	87	-31	-99	84	56	-33.0%
Portfolio investicije	173	46	16	137	95	90	-4.9%
Ostale investicije	-857	-1,378	-1,375	-1,366	-1,443	-1,594	10.5%
Neto finansijska aktiva	-766	-555	-373	-185	-546	-640	17.3%
Valuta i depoziti	-748	-609	-479	-322	-602	-621	3.2%
Ostalo	6	-10	9	-8	-31	13	-143.3%
Neto finansijska pasiva	91	823	1,002	1,181	897	954	6.4%
Valuta i depoziti	-608	-484	-83	-119	-281	-58	-79.3%
Zajmovi	135	793	539	768	659	419	-36.4%
Vladin sektor	834	389	706	592	613	21	-96.6%
Ostali sektori	-699	404	-167	176	47	398	755.1%
Trgovinski krediti i avansi	475	501	514	510	526	522	-0.8%
Ostala finansijska pasiva	84	11	25	9	-25	66	-366.1%
Rezervna aktiva	258	-33	73	709	712	881	23.6%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	184	88	137	176	240	192	-20.0%

Izvor: Centralna banka BiH